ግእዝ ሕያው ልሳን

በቀላል ዘዴ

በ ዲያ ቆ ን ደ ሴ ቀ ለ ብ
ካ ቲ ት 1993 ዓ .ም
አ ዲስ አ በ ባ

www.debelo.org

በስመ አብ ወወልድ ወመንፈስ ቅዱስ አሐዱ አምላክ

<u>የግእዝ ቋንቋ እድገት ከየት ወዴት ?</u>

መቼም ቢሆን እንዲት ሃገር የራሷ የሆነው ባህሏ /ሥርዓቷ/ የሚያኮራትና ማንነቷንም የሚያንጸባርቅ በመሆኑ ልትጠብቀውና ከትወልድ ወደ ትውልድ ልታስተላልፈው የባለቤትነት ግዴታዋ ነው፡፡ በመሆኑም ሀገራችን ኢትዮጵያን ለጥቁር ሕዝቦች መኩሪያ እንድትሆን ያደረጋት የልጆቿ ሀገር ወዳድነትና ጀግንነትን የተመላው ባህሏ ብቻ ሳይሆን የሃይማኖት፣ የሥነ ፊደል ሀገር መሆኗም መጻሕፍተ ታሪክን ባነበቡ ሊቃውንት አንደበት ብቻ ሳይሆን በማዳመጥ ትውፊት /ርክክብ/ ለኅብረተሰቡ ኅቡእ ያልሆነ ነገር መሆኑ ነው፡፡

በተጨማሪም ሀገራችን ኢትዮጵያ የዘመናት ዑደት ስፍር ቀምራ የራሷን አኀዝ ያደላደለች አፍሪካዊት እመቤት ናት ብንል ጽልመት ሊጋርደው የማይችለው ገሀድ ነው፡፡

ይሁን እንጂ እኛ ልጆቿ የትናንቱን ለዛሬ ማበርከት ያልቻልን ይመስላል፡፡ ለዚህም ነው ትናንት የኢትዮጵያ መሠረተ ቋንቋ የነበረው የግእዝ ቋንቋ ከነበረበት የብሔራዊና የውል ቋንቋነት ይቅርና ዛሬ ዛሬ የትገባ ሊባል የሚያሳፍር ሆኗል፡፡ አበው ለብዙ ዘመናት ይህን ቋንቋ በዜማ ቤቱ፣ በቅኔ ቤቱ በመጻሕፍት ቤቱ እንዳልተጠቀመበት ሁሉ ዛሬ ግን የአበው ያለህ ብንል አይደለም መግባባት ይቅርና ገና ተማሪው እንኳን ከማለዳው "አኰ" /እሽ/ በማለት ፈንታ "አኬ" ቢል ይቀድመዋል፡፡ ይህ ግን #የቆጡን አወርድ ብላ የብብቷን ጣለች፤ሳያሠኝ አይቀርም፡፡

እንደሚታወቀው የኢትዮጵያ ታሪክ መረጃ ስነ ሐውልቶች የተሸከሙት የግእዝ ቋንቋ ሥነ ጽሑፍ የሀገራችንን ጥንተ ታሪክ የሚያስረዳ መሆኑን ታሪክ ይመሰክራል፡፡ የግእዝ ተፎካካሪ የነበረው የሳባዊያን ቋንቋም በግእዝ ተልቆ /ተበልጦ/ ግእዝ የኢትዮጵያ ነገሥታት ሊቃውንት ኅብረተሰብ መግባቢያ ከመሆኑም አልፎ ከሀገር ውጭም ኢትዮጵያ ሀገረ ፊደል፣ ሀገረ አሚን መሆኗን ያስመሰከረ ልሳን ነበር፡፡ የሆነው ሆኖ ቀድሞ ከ7ኛው መቶ ክፍለ ዘመን ጀምሮ እየተጠናከረ መሄዱ በሚነገርለት በአማርኛ ቋንቋ መሆኑ ቀርቶ በቤተክርስቲያንና በተወሰነው የኅብረተሰብ ክፍል ዘንድ እየተገደበ መጣ፡፡ እንዲያውም በተለይ በዘመነ ዓምደጽዮን /ከ 13*0* 7-1337 ዓ.ም./ የንጉሡ ገድል ሁሉ የሚጻፈው በተሰባበረ አማርኛ መሆኑ ግልጽ ነው፡፡ ለአብነት ያህል የሚከተለውን ማየት ይቻላል፡፡

- ሐርልኛ ዓመደ ጽዮን

www.debelo.org

- መላለሸ የወሰን
- ወሀ እንዳመሰን መላላሸ የወሰን
- ከወጅ ዜብደናን ከገንዝጠጠን
- ምንቀረህ በወሠን ከድያ አምኖን

በተጨማሪም በዓፄ ይስሐቅ /ከ1407-1422 ዓ.ም./ ጊዜ ለንጉሡ የሚቀርቡት መወድሶች ከአማርኛው ላይ ያተኮሩ ይምስላሉ፡፡ ለምሳሌ ያህል

- ገጽኸን ይስሐቄ ገጽ
- አርያም ይመስል አንቀጽ
- እሳት ይመስል ብቁጽ
- ከመ መደልውልጽሉጽ
- ገጹ እንዲያስደነግጽ
- እስራኤላዊ መደንግጽ
- ማን አየህ ገጽ በገጽ

እነዚህ ግጥሞች ግን እንደምናያቸው ሙሉ በሙሉ አማርኛ አልነበሩም፡፡ ለዚህም ነው ግዊዲ የተባለው የታሪክ ተመራማሪ “ግእዝ -አማርኛ” ጽሑፎች ብሎ የሚጠራቸው፡፡ በእርግጥ ከአማርኛው ላይ ግእዝ መደመር ለአሁኑ ትውልድም የቋንቋ ጣዕም የሥነ ጽሑፍ ቃና መሆኑ አወንታዊ ምላሽ አለው፡፡

ያም ሆኖ ግን ብዙ ሊቃውንተ ቤተክርስቲያን የጽሕፈት ሥራቸውን ብራና ዳምጠው ቀለም በጥብጠው ይጠቀሙበት የነበረው በዚህ ቋንቋ መሆኑን አላገደውም፡፡ እንዲያውም በዘመነ ዘርዓያዕቆብ / 1426-1460 ዓ.ም./ መስፋፋት የነበረበት የሥነ ጽሑፍ እድገት ግእዙን የመጥኘ ያለ ነበር፡፡ በኋላም ቢሆን በዓፄ ሱስንዮስ /ከ1599-1624 ዓ.ም./ የሃይማኖት መለወጥ ምክንያት ጋር ተያይዞ ኢየሱሳውያን (**Jesuites**)ጉልህ ችግር ደርሶባት የነበረችውን የሮማ (ስፔን) ካቶሊክ “ቤተክርስቲያን “ ተከታዮችን ቁጥር ለማበርከት ሲሉ በአማርኛ በመጻፍ ወረቀቶችን ለመበተን ቢሞክሩም የአንድ ባሕርይ አማኝ የሆነው አፄ ፋሲል /ከ 1624-1674ዓ.ም/ በመንገሥ የምእመናኑን ፍጹም ቀናዒነት ብሎም የኢየሱሳውያን ከኢትዮጵያ ምድር መውጣት ለልሳነ ግእዝ እንደገና መወለድ መስፋፋት ሆነለት፡፡ ብዙም መጻሕፍተ ግእዝ ተደረሱ፡፡ የቅኔ እድገትም ታየ፡፡ ከዓፄ ፋሲል በኋላም ነገሥታቱ ታላቅ ተሳትፎአቸውን አበርክተዋል፡፡ ስለሆነም ዓፄ ኢያሱ አድያም ሰገድ/ ከ 1674-1699 ዓ.ም./ እና ሌሎችም ነገሥታት የማይጠፋ ስማቸውን በልቡናችን ቀረጸውአልፈዋል፡፡

www.debelo.org

ዳግመኛ የ16ኛው እና የ17ኛው ክፍለ ዘመናት ቁስል አልሽር ብሎ እንደገና በመሳፍንቱ ዘመን / ከ1777-1845 ዓ.ም/ ሀገሪቱ እርስ በርሷ በፖለቲካና በሃይማኖት ድልቅልቅ ስትዋጥ ሀገርን አንድ ማድረግ ይችል የነበረውን ነገረ-ሃይማኖት ለመረዳት ለመወሠን ሊቃውንቱ የግእዝን መጻሕፍት ማገላበጥ ግድ ሆነባቸው፡፡ የመነጋገሪያ /የመከራከሪያ/ ምሥጢራቸው የሆነው ቅኔም ለልሳነ ግእዝ መስፋፋት ጠቀመ፡፡ የአብነት ትምህርት ቤቶችም ተስፋፉ፡፡ ፍጹም የሆነ አንድነትም ታዬ፡፡ ዛሬስ የሃይማኖት ውዝግቡን የሚፈቱት የተኞቹ እውን መጻሕፍት ይሆኑ? በእርግጥ ዛሬ ግእዝ ያወቀው ሁሉ ነገረ ሃይማኖትን ተረዳ ማለት አይደለም፡፡ የሚማረውም ለሕይወት / ለፍቅር/ወይም ታሪክን ለማወቅ ላይሆን ይችላል፡፡ ነበርኩ ለማለትና ክዶ ለማስካድ እንዲመቸው የሚያስብም አይጠፋምና፡፡ በየዋህነት መማር ግን በአማናውያኑ አበውቀርቷል፡፡

እንግዲህ ለግእዝ ቋንቋ መዳከም ዐቢይ ምክንያት የአማርኛ መተካት ብቻ ሳይሆን ለቋንቋው የሚሰጠው ትኩረት መላላቱ የማያወላውል ምክንያት መሆኑ ነው፡፡ ዝም ብሎ ግን ቅርስ ቅርስ ማለት ብቻ ዋጋ የለውም፡፡ "ባዶ ብራና"ካልተነበበ ምን ሊሠራልን፡፡ በተጨማሪም መንግስትም ሆነ ማንኛውም አካል ግእዝ የቤተክርስቲያን ብቻ ሳይሆን የኢትዮጵያ ቅርስ መሆኑን ሊገነዘበው ይገባል፡፡ ቤተክህነትም ብትሆን የእነ ቅዱስ ያሬድ የዜማ መጻሕፍት እነ ድጓ፣ የዚቅ ቀለማት የእነ አባ ጊዮርጊስ መጻሕፍት ፣ እነ ሰዓታት በሌላ ቋንቋ ሊዜሙ"ይቻል"ይመስል ለግእዝ የሚሰጠው እንክብካቤ ያሳዝናል፡፡

ድሮ ድሮ የቆሎ ተማሪ ለምኖ ከፈዳውን፣ ቅሉን፣ ዳዊቱን አንግቦ የሚነጋገረው በዚህ ቋንቋ ነበር፡፡ እንደዛሬው ግን ለወደፊቱ አይደለም የሚነጋገር አባባሉን የሚያጠና / የሚቀጽል/፣ በደንብ ቅኔ የሚቀኝ ይቅርና ዳዊቱን አጣርቶ መድገምም ራሡ ያጠራጥራል፡፡ በእርግጥ በአንዳንድ የገጠር ቦታዎች የሚያስተምሩ ብዙ የሊቃውንት በረከቶች ቢኖሩም ነገ የሚተካው ግን ከግእዝ ይልቅ ጣሊያንኛ ፣ እንግሊዝኛ፣ ፈረንሳይኛ ብቻ ቢማር የሚያተርፈው ይመስለዋል፡፡ ይህ ግን "አባቱን አያውቅ አያቱን ይናፍቅ" ያሠኛል፡፡

ምንጭ መጻሕፍቱ በግእዝ የሆነው የሀገራችን ታሪክንስ አንባቢና ተርጓሚ ማን ይሆን? በዚህ እኮ ነው የሀገራችንን ታሪክ ለማወቅ የውጭ መጻሕፍት ላይ ጥገኛ የምንሆነው፡፡ አንባቢውና ተርጓሚው አላዋቂ ከሆነ ደግሞ ታሪክ ሀገር ቅድምና ሀገር በምልዑ ልብ የማይመሰከርበት ይመስላል፡፡ የሚገርመው ግን ብዙዎቹ የግእዝ መጽሐፎቻችን በፈረንጆቹ ላይ የማያልቅ ፍቅርን አሳድረውባቸው ቋንቋውን እስከ ሃምሳ ዓመት ድረስ ሲያጠኑ እኛ ግን "የሞተ ቋንቋ"አንለዋለን፡፡ ቋንቋው ሞተ ከማለት ግን

www.debelo.org

ታሪክ ሀገር ቅድምና ሀገር ሞተ ብንል ሳይሻል አይቀርም፡፡ ቢያንስ ቢያንስ በቤተክርስቲያን ለካህናቱ የምስጋናቸው አንደበት ግእዙ ነውና፡፡

እንግዲህ እናጠቃለውና ማንኛውም ክፍል /አካል/ ይህ ቋንቋ በጥንቱም ሆነ በአዲስ መልክ እንዲያድግ ጥረት ቢደረግ፤ የቅኔ መምህራኑም የግእዝ መምህራኑም ምንም እንኳን የኑሮ ችግር ቢኖርም ለራስ የሚስማማ ቦታን ከመምረጥ ለተማሪዎች የሚስማማ ቦታን መርጠ በገጠርም ቢሆን ማስተማር ይኖርባቸዋል፡፡ የቋንቋ ምሁራንም ለዚህ እድገት አስተዋጽዖ ማድረግ ይጠበቅባቸዋል፡፡ ይህ ካልሆነ ግን በመካከለኛው ክፍለ ዘመን ላይ የጥንቱ ሰዋስው **(Classical Grammar)** ይምጣልን፣ ይመለስልን፤ መካከለኛው ክፍለ ዘመን የጨለማ ዘመን ነውእያሉ እንዳማረሩት ሮማውያንና ግሪካውያን እንዳንሆን ያስፈራል፡፡ ስለሆነም ሥርወቃላትን ለመመርመር ሰወስውን ለመለየት ግእዝ ማወቅ ይጠበቅብናል፡፡ ለዚህም ታላላቅ ደራሲያን ምስክሮች ናቸው፡፡ በተረፈ ግን ሁላችንም የታሪክ፣ የሀገር፣ የወገን፣ የቅርስ ባለአደራዎች መሆናችንን አንዘንጋ፤ እንቅልፉም ይብቃን፡፡

<u>**አር ስ ት**</u>

1. **መራሕያን ምድብ ተውሳጠ ስሞች** /Pronouns/
    1.1 ነባር አንቀጽ /Verb to be/
    1.2 ሥርዓተ ዐረፍተ ነገር በምሳሌ
    ጥያቄዎች
2. **አመልካ** ቾ **ች**/Demonstratives/
    ጥያቄዎችና ሠ **ሳም** /Conversation/
3. **የግ**እ **ዝ ሥርዓተ ንባብ** /Pronunciation/
4. **የንባብ ዓይነቶች** /Reading Types/
5. **የንባብ ምልክቶች**
    ትውውቅ
6. **ግሥ አርዕስት** /Root verbs/

ርባ ግስ /Tense, Nouns and Adjective formation/

የአንዳንድ ሕገ ወጥ ግሶች አካሄድ

7. **አገባቦች** /Prepositions and Conjunctions/

www.debelo.org

ከግስ ሳይ የሚያርፉ አገባቦች

ከዘንድ አንቀጽ ሳይ የሚያርፉ አገባቦች ና ሌሎች ተስማሚ ቃሳት

ዘ፣ ንተ፣ ስ፣ስ

8. ተውሳከ ግስ /Adverb/

9. አሉ ዎች/Negation Maker/

ጥያቄዎችና ንግግር

10. አገናዛቢ አጸፋዎች /Possessive/ ና ስሞች/Nouns/

10.1 አገናዛቢ ተውሳጠ ስሞች/Possessive Pronouns/

10.2 የአንዳንድ አገናዛቢ አጸፋዎች ዝርዝርና የንዑስ አንቀጽ ዝርዝር

10.3 ተጠቃሽ ተውሳጠ ስም

10.4 «በ» በመራሕያን ሲረባ /Verb to have in pronoun/

10.5 ባለቤት ተውሳጠ ስም /Subjective pronouns/

10.6 ተሳቢ ተውሳጠ ስም /Objective Pronouns/

10.7 የሚያበዙ ፊደሳት

ጥያቄዎችና ንግግር

11. ገቢር ተገብሮ /Direct and indirect Object/

12. ቅጽል /Adjective/

ጥያቄዎችና ንግግር

13. ካልአይ አንቀጽ የትንቢት ወይም ያሁን ጊዜ

14. ት ዛዝ አንቀጽ

15. አር ስት ከንዑስ አንቀጽ ና ዘንድ አንቀጽ

16. ቦዝ አንቀጽ

ጥያቄዎች

17. የo ቢ ይ አንቀጽ ርባ መንገድ ና አምስቱ አዕማድ

ጥያቄዎች

18. «ይቤ» አለ

ጥያቄዎች

19. ነጠሳ ግስ፣ዘርና ነባር /Dictionary/ ና ቁጥሮች /Numerals/

www.debelo.org

1. **<u>መራሕያን ምድብ ተውሳጠ ስሞች /Pronoun/</u>**

መራሕያን ማስት «መሪዎች» ማለት ሲሆን በግእዝ ቋንቋ አስር (10) የሚሆኑ ተውላጠ ስሞች (መራሕያን) አሉ፡፡እነርሱም

1. አነ.. ኔ

2. አንተ...................................አንተ

3. አንቲ ....አንቺ

4. ውእቱ................................ ሱ

5. ይእቲ.................................. ሷ

6. ንሕነ................................... ኛ

7. አንትሙ............................. ናንተ (ለቅርብ ወንዶች)

8. አንትን................................ ናንተ (ለቅርብ ሴቶች)

9. ወእቶሙ............................ ነዚያ (ለወንዶች)

10. ውእቶን............................. ነዚያ (ለሴቶች)

መራሕያን በዐረፍተ ነገር

ቀደሰ (ቀዳማይ አንቀጽ Past tense) **=አመሰገነ**

1. አነ ቀደስኩ 6 ንሕነ ቀደስነ

www.debelo.org

2. አንተ ቀደስከ	7 አንትሙ ቀደስክ ሙ
3. አንቲ ቀደስ ኪ	8 አንትን ቀደስክ ን
4. ው ቱ ቀደሰ	9 ወ ቶሙ ቀደሱ
5. ይ ቲ ቀደሰ ት	10 ወ ቶን ቀደሳ

የግሱ የመጨረሻ ፊደል «ከ»ከሆነ ያንኑ መለየት አለብን፡፡ <u>ምሳሌ</u> ሰበ ከ ብሎ አነ ሰበኩ («ኩ»ይ ጠብቃል) ይሳል ንጂ ሰበኩ(«ኩ» ይላላል) አይልም ስለዚህ ማጥበቅ አለብን ማለት ነው፡፡

1.1 <u>ነባር አንቀጽ (Verb to be)</u>

ው ቱ= ነው፣ነበር፣ነሽ፣ነህ፣ናችሁ

ይ ቲ=ናት፣ነበረች

ው ቶሙ (ሙንቱ)= ናቸ ው፣ነበሩ (ለወንዶች)

ወ ቶን (እ ማንቱ)=ናቸው፣ነበሩ (ለሴቶች)

<u>ምሳሌ</u>፣ አነ ው ቱ ፍኖተ ጽድቅ

አንቲ ው ቱ ተስፋሁ ለአዳም

አንተ ው ቱ ቤዛ ኩሉ ዓለም

ማርያም ይ ቲ መሠረተ ሕይወት

ጳውሎስ ወጴጥሮስ መምህራን ው ቶሙ

ሰሎሜ ወኤልሳቤጥ ቅዱሳት ው ቶን

1.2 <u>ሥርዓተ ዐረፍተ ነገር በምሳሌ</u>

ሕዝቅኤል ነቢይ

- ሕዝቅኤል ነቢይ ው ቱ
- ነቢይ ወ ቱ ሕዝቅኤል
- አኮ/አይደለም/ ነቢይ ሕዝቅኤል

«ው ቱ» ለሚለው አዎን አሉ ው «አኮ» ነው፡፡

የሚከተሉት ከ መራሕያን ከግሶች ጋር አዛምድ/አስተፃምር/

1. አንትን	ሀ ነበርኩ
2. ው ቱ	ለ በሳዕነ
3. አነ	ሐ ሖርኪ
4. ው ቶን	መ ጸለዩ
5. ይ ቲ	ሠ ቀተልክን

www.debelo.org

ረ መጽአት

ሰ ኖምክሙ

ሸ ሖሬ

ቀ በልዐ

ወልጥ ኀበ ልሳነ አምሃሬ (ወደ አማርኛ መልስ)

1. ንሕነ ሖርነ ኀበ አ ክሱም ወሳስ
2. አንቲ ው ቱ መብርሃን
3. ማርያም ወለደት ወልዳ ዘበኩሬ
4. አንተ ወአነ ሰማእ ነ ቃለ ግዚአብሔር
5. እ ስመኑ/አነማን/ ው ቶሙ ዘሖሩ ኀበ ገዳመሲና

ወደ ግ ዝ መልስ /ወልጥ ኀበ ልሳነ ግ ዝ/

1. ወደ ጸሎት ቤት ሄድን፡ ፡
2. ኔ ነኝ ወደ ቤተክርስቲያን የሄድኩ፡ ፡ (ዘ=የ)
3. ነርሱ በሕብረት ተቀመጠ፡ ፡ (ኀቡረ=በኀብረት)
4. ቶማስ እና ጴጥሮስ መምህራን ናቸው ፡፡
5. ማርያም ድንግል የአሮን በተር (በትር=ብትር) ናት ፡፡
6. አንተ የክርስቶስን ወንጌል ሰበክ ሀ ፡፡
7. አንተ ሰባኪ አይደለህም፡ ፡

አስተካክለህ ጻፍ (ጹሑፍ በሥርዓተ ሰዋሰ ው)

ምሳሌ/ሐዘነ/ ማርያም አመተሰቅለ ክርስቶስ/ኀዘነት ማርያም አመተሰቅለ ክርስቶስ/

1. /ኖመ/አንተ ሳዕለ አራት/አልጋ/
2. /ሖረ/ አንትን ኀበ ደብረጽጌ
3. /ቆመ/ ማር ወማርያም ቅድመ ቤተ መቅደስ
4. /ኀደረ/ ፍሬ ጽድቅ ውስ ተ ቤተ አ ርድ ት/ተማሪዎች
5. /አርመመ/ ሚካኤል አመ ተሰቅለ አምላክ
6. /ተፈሥሀ/ ጻድቃን በ ግዚአብሔር

2. <u>አመልካች /Demonstratives/</u>

1. መራሕያን ያልናቸው ሁሉ አመልካቶች ሲሆኑ ይችላሉ፡፡ የሚ ወቁት ግን ንደሚከተለው በምሣሌ ቀርበዋል፤

   ተክለ ማርያም ሖረ ኀበ ደብረ መንክራት

   ው ቱ ሖረ ኀበ ደብረ ሊባኖስ

   ው ቱ ብ ሲ ሖረ ኀበ ደማስቆ

   ይ ቲ ወለት በልዐት ኀብስተ

ው ቶሙ ውሉድ አ መሩ ትርጓሜ መጻሕፍት

ው ቶን አንስት ሰገዳ ለ ግዚአብሔር አምላከ ኢትዮጵያ

ው ቶን አዋልድ በልዓ ህብስተ

ሙንቱ ውሉድ አንበቡ ወንጌለ ዮሐንስ

ማንቱ አንስት ሰገዳ ለ ግዚአብሔር አምላከ ኢትዮጵያ

ነጠላ ብዙ

ው ቱ ያ (that) ው ቶሙ(ሙንቱ) ነዚያ(those)

ይ ቲ ያቺ « ው ቶን(ማንቱ) «

- ነዚህ ሁሉ የሩቅ ወይም በሩ ሲና ያለን ነገር ያመለክ ሉ::

2. ዝንቲ ብ ሲ ሖረ ኀበ ኢየሩሳሌም ፣ ይህ ሰው ወደ ኢየሩሳ ሌም ሄደ: :

ዝ ብ ሲ ሖረ ኀበ ኢየሩሳሌም ፣

ዛቲ ብ ሲት መጽአት ም ደብረ ቦር ፣ ይቺ ሴትዮ ከደብረ ቦር መጣች: :

ዛ ብ ሲት መጽአት ም ደብረ ቦር ፣

ሉ ሰብ ሖሩ ኀበ ደብረ ከርቤ ግሽ ን ፣ ነዚህ ሰዎች ወደ ደብረ ከርቤ ሄዱ

ሳ ደናግል ቀዱሳት ማንቱ ፣ ነዚህ ደናግል ቅዱሳት ናቸው

ነጠላ ብዙ

ዝ፣ዝንቱ ይህ (This) ሉ ነዚህ(These)

ዛ ፣ ዛቲ ይች « ላ ነዚህ «

- ነዚህ ሁሉ የቅርብን ነገር ያመለክ ሉ::

3. ዝኩ መምህረ ቀኔ ው ቱ = ያ ሰው የቅኔ መምህር ነው ::

ዝንቱ «

ንትኩ ወለት ኀተ ሙሴ ይእቲ ያቺ ልጅ የሙሴ ህት ናት

ን ክቲ እ ስካለ ማርያም ይእቲ

ልኩ ሰብ ኢትዮጵያዊያን ው ቶሙ ነዚያ ሰዎች ኢትዮጵያውያን ናቸው::

ልክቱ

ልኮን ደናግል መጽአ ምገዳም ነዚያ ደናግል ከ ገዳም መጡ::

ልክቶን

ነጠላ ብዙ

ዝኩ፣ዝክቱ (ዝለኩ)=ያ (That) ልኩ ፣ ልክቱ = ነዚያ (Those)

ንትኩ ፣ ን ክቲ = ያቺ ልኮ ን፣ ልክቶን = ነዚያ

- ነዚህ ደግሞ ንደ ተራ ቁጥር አንድ የሩቅ ነገርን ያመለክ ሉ::

መልመጃ

አዛምድ (አስተፃምር ፣ አስተዛምድ)

www.debelo.org

1. ዝኩ
2. ው ቱ
3. አን ክቲ
4. ልክቱ
5. ይ ቲ
6. ሉ
7. ላ
8. ዝክቱ
9. ዝንቱ
10. ልከ ን
11. ልኩ
12. ሙንቱ
13. ዝ

አ. ሖረት
በ. ቀደስኪ
ረ. መጽአ
ደ. ነበሩ
ሀ. ሰገድኪ
ለ. ሖር ነ
ሐ. አንበብክሙ
መ. ቀደሰ
ሠ. ሐርክ ን

የሚከተሉትን ወደ ግ ዝ ተርጉም፤ ፈክር(ተርጉም) ኀበ ልሳነ ግእ ዝ

1. ያች ልጅ ቆንጆ ናት፡ ፡
2. ነዚያ ኤልሳቤጥና ማርያም ናቸው፡ ፡
3. ያ የወንጌል ተማሪ ነው፡ ፡
4. ይህ መጽሐፍ አዲስ ነው፡ ፡
5. ነዚህ የክርስቶስ አገልጋዮች ናቸው፡ ፡

ሰላም

ፎ ኀደርከ ኀየ	ግዚአብሔር ይሰ ባሕ
(ንዴት አደርክ ወንድሜ)	(ግዚአብሔር ይመስገን)
ትምህርት ፎ ው ቱ	ሠናይ ው ቱ
(ትምህርት ንዴት ነው)	(ጥሩ ነው)
ማእዜ ው ቱ ዘፈጸምክሙ ፈተናክሙ	ዘዮ ም ወርኀ
(መቼ ነው ፈተናችሁን የጨረሳችሁት)	(የዛሬ ወር)
በጽባሕ አይቴ ሖርከ ው ቱ ዘኢረክብኩከ	ኀበ ከኒሣ ቤተ ክርስቲያን
(በማለዳው ያላገኘሁህ የት ሄደህ ነው)	(ወደ ቤተክርስትያን)
አነ ሰ በጽባሕ ኀበ ቤተ ምግብ/ካፌ ው ቱ ዘሖርኩ	ግዚ ይባርከ ኩን ትጉህ
(ኔስ በማለዳ ወደ ካፌ ነበር የሄድኩት)	(ጌ ይባርክህ ትጉህ ሁን)
ስምአኒ ዳዕሙ መኑ መሃረ ዮም	በይነ ነገረ ማርያም

www.debelo.org

(ስማኝ ንጂ ዛሬ ማን አስተማረ) (ስለ ነገረ ማርያም)
በየነ ምንት ወ ሎቱ ስብሐት
(ስለምን) (አዎ ምስጋና ለሱ ይሁን)
ኩሉ ሰብአ ቤትከ፣ ምከ፣አቡከ፣አኀከ፣ዳኅና ው ቶሙ አሆ ለኩልነ
(ሁሉም ቤተሰቦችህ ደህና ናቸው) (ሺ ለሁላችን)
በል ሠናይ ምሴት ጌሰም ንትራከብ
(በል መልካም ምሽት ነገ ንገናኝ)

3. የግእዝ ሥርዓተ ንባብ (Pronounciation)

የግእዝ ሥርዓተ ንባብ ስምንት ናቸው ። ነርሱም፡ -

1. ማንሳት 5. ማናበብ
2. መጣል 6. አለማናበብ
3. ማጥበቅ 7. መዋጥ
4. ማላላት 8. መቁጠር ናቸው፡ ፡

1. ማንሳት ፡ ይህ ሥርዓተ ንባብ የቃሉ መጨረሻ ፊደል ሳድስ ከመሆን የተለየ ሆኖ ቃሉ በከፍተኛ ድምፅ የሚነገር ወይም የሚነበብ ማለት ነው ። ለዚህም ነው ሁሉም የግስ አይነቶች በከፍተኛ ድምፅ የተነበቡ ተነሽ ናቸው የሚባሉት ።

<u>ምሳሌ</u> ነበረ = ተቀመጠ

ሐበነ = ስጠን

ተዘከረኒ = አስ ውሰኝ

ው ቱ = ነው፣ነበር፣ ሱ፤ ናቸው ወዘተረፈ ።

አንስት ሖራ = ሴቶች ሔዱ

ይግበሮ = ይሥራው

ያጥምቆ = ያጥምቀው

2. መጣል (ተጣይ) ፡ ይህ ሥርዓተ ንባብ መጨረሻው ሳድስ ሆኖ የማይነሳ ማለት ነው ።

<u>ምሳሌ</u> ማርያም ፣ ሚካኤል፣ኢየሱስ ክርስቶስ፣ቤተ መንግሥት፣ቅድስት፣ መቅደስ ወዘተረፈ፡ ፡

3. ማጥበቅ ፡ ይህ ሥርዓተ ንባብ ከቃሉ ውስጥ የሚጠብቅ ፊደል ኖሮ ቃሉ ጠብቆ ንዲነበብ የሚያደርግ ነው ።

<u>ምሳሌ</u> ቀደሰ = አመሰገነ

www.debelo.org

ሰብሐ = አመሠገነ

ተዘከ ሮ = አስ ውሰው

ነጸረ = ተመለከተ

4. **ማላላት** ፡ ይህ ሥርዐተ ንባብ በቃሉ ውስጥ የሚጠብቅ ፊደል ሳይኖርና ንባቡም ላልቶ ሲነበብ ነው ።

ምሳሌ፡ ቀተለ = ገደለ

ነበረ= ተቀመጠ (ኖረ)

አምለ ከ =አ መለ ከ

ገብረ= ፈጠረ (ሠራ)

ፈጠረ= ፈጠረ (በአማርኛው ይጠብቃል)

5. **ማናበብ** ፡ ይህ ሥርዓተ ንባብ ሁለት ወይም ከዚያ በላይ የሆኑ ቃላት ንደ አንድ ሆነው ሲናበቡና ን፣ በን ወይም የን ሲያመጡ ነው ።

ምሳሌ ቤተክርስቲያን = የክርስቲያን ቤት

ቤተመቅደስ = የማመስ ገኛ ቤት

ትምህርተ ሃይማኖት =የሃይማኖት ትምህርት

ድንግለ ሙሴ

ሠሥራተ ገብርኤል

ዜና ሥላሴ

ውዳሴ ማርያም

ጥዑመ ልሳን

ወልደ ኢየሱስ

ተዋሕዶ ቃል

ዜና ቤተክርስቲያን

6. **አለማናበብ** ፡ ይህ ሥርዓተ ንባብ ሁለት ወይም ከዚያ በላይ የሆኑ ቃላት ራሳቸውን ችለው ሲነበቡ ወይም አንዱ ላንዱ አጎላማሽ ሲሆን ነው ።

ምሳሌ ቅዱስ አምላክ ይባላል ንጂ ቅዱሰ አምላክ አይባልም ።

ድንግል ማርያም

መጽአ ወል-ወልድ መጣ

ጳውሎስ ሐዋርያ

www.debelo.org

7. **መዋጥ** ፡ መዋጥ ማለት ከቃሉ ውስጥ ያለ ፊደል ንዲሁ ሳይጎላ በውስጠ ዋቂነት የሚነበብ ነው ። ከዚህ ላይ ማስተዋል ያለብን ፊደሉ በጽሑፍ ጊዜ ግን ሥርዓቱን ጠብቆ ይፃፋል ።

<u>ምሳሌ</u>፡ ወይን (wan)ተብሎ ንጂ ወይን (wayyin) ተብሎ አይነበብም ።

ድንግል- ከዚህ ላይ ን ተውጣለች

ገብር - ከዚህ ላይ ደግሞ ብ ተውጣለች። ሥለዚህ ገብር ባለሁለት ቀለም ነው ።

ኤልሳዕ ከዚህ ላይ ደግሞ ዕ ትዋጣለች።

ርኩስ ኩ ተውጣለች።

ከዚህ ላይ ብዙውን ጊዜ የሚዋጡት ቀለሞች ሲሆኑ መዋጥና አለመዋጣቸው ግን ንደ ንባቡና ንደትርጓሜው ይለያያል።

8. **መቁጠር** ፡ ይህ ሥርዓተ ንባብ በአንድ ቃል ውስጥ የሚገኙ ፊደላትን ያለምንም መዋጥ ማንበብ ማለት ነው።

<u>ምሳሌ</u>፡ ው ቱ ከሚለው ቃል ሁሉም ፊደላት ይነበባሉ ንጂ ሳድሰ ስለሆነች ብቻ የምትዋጥ አይደለችም።

ይ ቲ ፣መላ ክት፣ማርያም ፣ማዕከል ፣ ህት ፣ትማልም፣ ዮሐንስ ፣አ ጽ ፋር (ጥፍሮች) ስ አ ርት (ፀጉር) ፣ኤልያስ ፣ብሔር (ሀገር) ሙንቱ፣ ስብሐት፣ ሐዋርያት፣ መጻሕፍት (ህ ትቆጠራለች)

ከ ነዚህ ሥርዓተ ንባቦች በተጨማሪ ሌሎችም አሉ።

<u>ለምሳሌ</u> ወዳቂና ሰያፍ

ሀ. **ወዳቂ**፡ - የምንለው ሥርዓተ ንባብ የቃሉ መጨረሻ ፊደል ካዕብ፣ ሳልስ ፣ ራብዕ ኀ ምስና ሳብዕ ሆኖ የማይነሳ ና ቃሉ ሲነበብ የመጨረሻውን ፊደል በመያዝ ንዲወድቅ የሚያደርግ የሥርዓተ ንባብ ዓይነት ነው።

<u>ምሳሌ</u> ኀቤሁ ወደሱ የዚህ ቃል የመጨረሻ ፊደል ሁ ካዕብ ሲሆን ወዳቂ ነው። ነገር ግን አንዳንድ ልዩነቶች ንዳሉ ማወቅ ያስፈልገናል።<u>ለምሳሌ</u> ው ቱ የሚለው ነባር አንቀጽ ተነሽ ንጂ ወዳቂ አይደለም። ንዲሁም ግሶች በትዕዛዝም ሆነ በሐላፊ ሲመጡ ወዳቂ ናቸው ማለት አንችልም።

www.debelo.org

ለምሳሌ ሖሩ= ሔዱ ወይም ሑሩ= ሒዱ ብንልም ተነሸ ንጂ ወዳቂ አይደለም።

ለሣልስ ምሳሌ ከይሲ ብእሲ መዋቲ መሃሪ ወዘተረፈ ሲሆኑ ግስ ከሆነ ግን አይወድቅም፡ ፡

<u>ምሳሌ</u> ሰአሊ ለነ ቅድስት ከዚህ ላይ ሰአሊ የሚለው ቃል ወዳቂ አይደለም

ለራብዕ ምሳሌ አንበሳ፣ ዜና፣ ወዘተረፈ ከዚህ ላይም በግስ የሚነገር ከሆነ አይወድቅም፡ ፡

<u>ለምሳሌ</u> እላ አንስት ሖራ /እነዚያ ሴቶች ሔዱ/ ከዚህ ላይ « ሖራ » የሚለው ይነሳል እንጂ አይወድቅም፡ ፡

ለኃምስ ምሳሌ ውዳሴ፣ ቅዳሴ፣ ይባቤ፣ ወዘተረፈ

ለሳብዕ ምሳሌ ዶርሆ/ዶሮ/፣ መንበሮ፣ ቀቲሎት/

ንዑስ አንቀጽ የሆኑት ሁሉ ወዳቂ ናቸው፡ ፡ በተጨማሪ ቦዝ አንቀጽ የሆኑ ወዳቂዎች እንዳሉም ማወቅ ያስፈልጋል፡ ፡ ነገርግን በግስ ትዕዛዝ ወይም ዘንድ አንቀጽ የሆኑት ሊነሱ እንደሚችሉ መገንዘብ ያስፈልጋል፡ ፡

5. <u>የንባብ ምልክቶች</u>

- የማንሳት ምልክት
- የመጣል ምልክት
- የማጥበቅ ምልክት

አንዳንድ የግእዝ ግሶች የሚጠብቅ ድምፅ ሲኖራቸው ግማሾቹ የላቸውም፡ ፡

ምሳሌ፣ ቀተለ --ገደለ፣ ቀደሰ --አመሰገነ

<u>ትውውቅ</u>

ሰላም ለከ እኁየ	ወሰላም ለከ
(ሰላም ላንተ ይሁን ወንድሜ)	(ሰላም ላንተም ወንድሜ)
መኑ ስምከ እኁየ	ወልደ ገብርኤል ውእቱ ስምየ
(ስምህ ማን ነው ወንድሜ)	(ስሜ ወልደ ገብርኤል ነው)
ወመኑ ስመ አቡከ	ገ/ማርያም ውእቱ ስመ አቡየ
(ያባትህ ስም ማን ነው)	(ያባቴ ስም ገ/ማርያም ነው)
እስፍንቱ አዝማኒከ	እሥራ ወአሐዱ
(ዕድሜህ ስንት ነው)	(ሀያ አንድ)
እምአይቴ መጻእከ	እምጎጃም
(ከየት መጣህ)	(ከጎጃም)
ግብር እፎ ውእቱ	ሚመ ኢይብል

www.debelo.org

(ሥራ እንዴት ነው) (ምንም አይል)

እስኩ ነዓ ነሑር ጎበ ቤተ እግዚአብሔር ትፍስሕትየ ውእቱ

እስኪ ና ወደ ቤተክርስቲያን እንሂድ (ደስታዬ ነው)

ሕይወት እፎ ውእቱ ሠናይ ውእቱ

(ሕይወት እንዴት ነው) (ጥሩ ነው)

አሉ አብያጺከ ውእቶሙ እወ

(እነዚህ ጓደኞችህ ናቸው) (አዎ)

አይቲ ብሔሮሙ (ዝ እምሲዳሞ ወዝኩሰ እምወሎ)

(የት ነው ሀገራቸው) (ይህ ከሲዳሞ ነው ያ ደግሞ ከወሎ)

ትትሜሀርኑ ትምህርተ ዘመነ ዌ እወ እትሜሀር አነ ትምህርተ ዘመነ ዌ

(የዘመናዊ ትምህርት ትማራለህ) (አዎ የዘመናዊ ትምህርት እማራለሁ)

አይቴ ውእቱ ቤተ ትምህርትከ 6 ኪሎ ውእቱ ቤተ ትምህርትየ

(ትምህርት ቤትህ የት ነው) (6 ኪሎ ነው ትምህርት ቤቴ)

ስፍነ አመተ በጻሕከ ሰልሰ አመተ በጻሕኩ

(ስንተኛ ዓመት ደረስክ) (3 ዓመት ሆኖኛል)

ተአምርኑ ትምህርተ ሃይማኖትከ ወሀገርከ ምንት ውእቱ ትምህርተ ሀገርየ

(የሀይማኖትህ እና የሀገርህን ትምህርት ታውቃለህ) (የሀገሬ ትምህርት ምን ነው)

ንባብ፣ ድጓ፣ ጾመ ድጓ፣ ግእዝ፣ ቅኔ ይትበሀሉ ለእሉሰ አእምሮሙ ቀዲሙ

(ንባብ፣ ድጓ፣ ጾመ ድጓ፣ ይባላሉ) እነሱን ቀድሞ አውቃቸዋለሁ

በል እግዚእ የሀብከ ጽንአቶ ወይክስት ለከ አሜን

(በል ጌታ ፅናትን ይስጥህ ይግለፅልህም) (ይሁን ይደረግልኝ)

ግሥ አርዕስት **(Root Verbs)**

የግሥ አርዕስት ማለት ለሌሎች ግሶች መሠረት በመሆን የሚከተሏቸው ግሶች የእነርሱን የአወራረድ ባህሪ የሚከተሉ እና በአቀማመጣቸው የሚመስሏቸው ናቸው፡፡ ይሁን እንጂ እነዚህ ሁሉ ግልፅ የሚሆኑት በዝርዝር ሥንመለከታቸው በመሆኑ በመጀመሪያ ግር ሊለን አይገባም፡፡ የሆነው ሆኖ ለግስ ርባታ መሠረት መሆናቸውን መዘንጋት የለብንም፡፡ የታወቁት የግስ አርዕስታት ስምንት ናቸው፡፡ እያንዳንዳቸውም የየራሳቸው ሠራዊት አላቸው፡፡

1. ቀተለ 3. ገብረ 5. ባረከ 7. ብህለ

2. ቀደሰ 4. አእመረ 6. ሤመ 8. ቆመ

www.debelo.org

6.1 እርባ ግስ (Tense and Nouns formation, including Adjectives)

በመጀመሪያ ግን አንድ በአንድ የስምንቱን ግሶች ቀለማት ብዛትና ዓይነት አንባቢው ማስተዋል ይገባዋል፡፡

1. ቀተለ ፍፁም ግእዝ ሆኖ የላላ
2. ቀደሰ ፍፁም ግእዝ ሆኖ የጠበቀ
3. ገብረ ግእዝ ሳድስ ግዕዝ ሆኖ የላላ
4. አእመረ ግእዝ ሳድስ ግዕዝ ሆኖ የላላ
5. ባረከ ራብዕ ግዕዝ ግዕዝ ሆኖ የላላ
6. ሤመ ኀምስ ግእዝ ሆኖ የላላ
7. ብህለ ሳድስ ሳድስ ግዕዝ ሆኖ የላላ
8. ቆመ ሳብዕ ግእዝ ሆኖ የላላ

ማንኛውም የቀዳማይ አንቀፅ ግስ ሁሉ ተነሽ መሆኑን በሥርዓተ ንባብ ላይ አይተናል፡፡

1. ቀተለ ---- ገደለ (past tense - ሐላፊ) / ቀዳማይ አንቀፅ /

   ይቀትል --- ይገድላል (future- ካልአይ --- ትንቢት ወይም Present Tense - የሁን ጊዜ)

   ይቅትል ---- ይገድል ዘንድ / ዘንድ አንቀፅ /

- ❖ ቀቲል / ቀቲሎት / -- መግደል / to kill (infinitive) ንዑስ አንቀፅ /

  ቀታሊ -- የገደለ / ቅጽል --Adjective

  ቀታልያን --- የገደሉ /ወንዶች/ / ቅጽል ሲበዛ /

  ቀታሊተ --- የገደለች / ለሴት ቅጽል ሲሆን

  ቀታልያት --- የገደሉ / ለብዙ ሴቶች ቅጽል ሲሆን /

  ቅቱል ---- የተገደለ / ቅጽል -- Adjective/

  ቀታሊ ----ገዳይ / ስም ሲሆን /

  ቀትል --- ውጊያ / ጥሬ ዘር /

  ቅትለት --- አገዳደል / ሳቢዘር /

  በ **ቀተለ** ምሳሌ እንሰራና ሌሎችን እንዴት እንዳሚወርዱ ካየን በኋላ ሌሎችን በራሳችን መሥራት እንችላለን፡፡

  <u>ምሳሌ</u>፡

  አነ ቀተልኩ -- እኔ ገደልኩ

  አነ እቀትል --- እኔ እገድላለሁ

  አነ እቅትል --- እገድል ዘንድ/ ዘንድ አንቀፅ /

አነ እቅትል --- ልግደል /ትዕዛዝ/

አንተ ቀተልከ --- አንተ ገደልከ አንቲ ቀተልኪ---- ገደልሽ

አንተ ትቀትል --- አንተ ትገድላለሀ አንቲ ትቀትሊ--- ትገድያለሽ

አንተ ቅትል----- አንተ ግደል አንቲ ትቅትሊ ---- ትገድይ ዘንድ

ንሀነ ቀተልነ --- ገደልን አንቲ ቅትሊ --- ግደዬ

ንሀነ ንቀትል --- እንገድላለን አንትን ቀተልክን --- ገደላችሁ /ሴ/

ንሀነ ንቅትል --- እንገድል ዘንድ አንትን ትቀትል ---- ትገድላላችሁ / ሴ/

ንሀነ ንቅትል --- እንግደል አንትን ትቅትል---- ትገድሉ ዘንድ /ሴ/

አንትሙቀተልከሙ---ገደላችሁ /ወ/ አንትን ቅትል ---- ግደሉ /ሴ/

አንትሙትቀትሉ ----ትገድላላችሁ/ወ/ ውእቶሙቀተሉ --- ገደሉ /ወ/

አንትሙትቅትሉ ---ትገድሉ ዘንድ/ወ/ ውእቶሙይቀትሉ ----ይገድላሉ/ወ/

አንትሙቅትሉ ---- ግደሉ/ወ/ ውእቶሙይቅትሉ --- ይገድሉ ዘንድ/ወ/

ውእቱ ቀተለ --- ገደለ ውእቶሙይቅትሉ ---- ይግደሉ/ወ/

ውእቱ ይቀትል ----- ይገድላል ይእቲ ቀተለት ---- ገደለች

ውእቱ ይቅትል ---- ይገድል ዘንድ ይእቲ ትቀትል --- ትገድላለች

ውእቱ ይቅትል ---- ይግደል ይእቲ ትቅትል --- ትግደል ዘንድ / ሴ/

ውእቶን ቀተላ --- ገደሉ /ሴ/ ይእቲ ትቅትል--- ትግደል

ውእቶን ይቅትላ ---- ይገድላሉ /ሴ/

ውእቶን ይቅትላ --- ይገድሉ ዘንድ /ሴ/

ውእቶን ይቅትላ --- ይግደሉ /ሴ/

<u>ማስታወሻ</u>፣ ሀ. የትንቢት(future) እና የአሁን ጊዜ(Present) በግእዝ

አንድ ዓይነት የግሥ አወራረድ /አገባብ/ አላቸው፡ ፡

ለ. ዘንድ አንቀጽና ትዕዛዝ አንቀጽም እንዲሁ አንድ ዓይነት ናቸው፡ ፡

ሐ. የእግዝ ግሶች ርባታቸውን የሚጀምሩት በቀዳማይ አንቀጽ (past) ነው፡ ፡

ቀተለን የሚመስሉ ግሶች ነበረ፣ ወረደ፣ ወዘተ ናቸው፡ ፡ ነገር ግን አወራረዳቸው ከቀተለ ሊለዩ ስለሚችሉ ማስተዋል ያስፈልጋል ፡ ፡

<u>ምሳሌ</u> ወረደ፣ ይወርድ፣ ይረድ

2. ቀደሰ -- አመሰገነ | 3. ገብረ --- ሠራ፣ ፈጠረ

ይቄድስ --- ያመሰግን | ይገብር --- ይሠራል

ይቀድስ ---- ያመሰግን ዘንድ | ይግበር ---- ይሠራ ዘንድ

ይቀድስ ---- ያመሰግን | ይግበር ---- ይሥራ

❖ ቀድሶ /ቀድሶት/ --- ማመስገን | ገቢር /ገቢሮት/ --- መሥራት

www.debelo.org

ቀዳሲ ---- ያመሰግነ

ቀዳስያን ---- ያመሰግኑ

ቀዳሲት --- ያመሰግነች

ቀዳስያት --- ያመሰግኑ /ሴ/

ቅዱስ --- ምስጉን

ቀዳሲ --- አመስጋኝ

ቅዳሴ --- ምስጋና

መቅደስ --- ማመስገኛ

ቅድስት ---- የተመሰገነች

ገባሪ ---- የሠራ

ገባሪያን ---- የሠሩ

ገባሪት ---- የሠራች

ገባሪያት ---- የሠሩ /ሴ/

ግቡር ---- የተሠራ

ገባሪ ---- ሠሪ

ግብር ---- ሥራ

ግብረት ---- አሠራር /አደራረግ/

ምግባር ----- በጎ ሥራ

ተግባር --- ሥራ

እንደ ቀደሰ የሚረቡ ግሶች ሰብሐ፣ ጸለየ ናቸው፡ ፡

እንደ ገብረ የሚረቡ ግሶች ሠምረ፣ ኀብረ፣ ነጽሐ ወዘተ . . . ናቸው፡ ፡

4. አእመረ --- አወቀ

የአምር ---- ያውቃል

ያእምር ---- ያውቅ ዘንድ

ያእምር --- ይወቅ

❖ አእምሮ /አእምሮት/ --- ማወቅ

አእማሪ --- ያወቀ

አእማርያን --- ያወቁ /ወ/

አእማሪት --- ያወቀች

አእማርያት --- ያወቁ /ሴ/

እሙር --- የታወቀ

አእማሪ --- አዋቂ

ማእምር ---- የሚያውቅ

አእምሮ --- እውቀት

5. ባረከ --- ባረከ

ይባርክ --- ይባርካል

ይባርክ --- ይባርክ ዘንድ

ይባርክ --- ይባርክ

* ባርኮ /ባርኮት/ --- መባረክ

ባራኪ ---- የባረከ

ባራክያን --- የባረኩ

ባራኪት ---- የባረከች

ባራክያት --- የባረኩ /ሴ/

ቡሩክ --- የተባረከ

ባራኪ ---- የሚባርክ

ቡራኬ ----ቡራኬ

በረከት --- በረከት

❖ አእመረን የሚመስሉ፣ አጥረየ፣ አመንተወ፣ አመክነየ፣ አመድበለና የመሳሰሉት ናቸው፡ ፡

❖ እንደ ባረከ የሚረቡ ማህረከ፣ ፃመወ፣ ሳቀየ፣ ወዘተ . . . የመሳሰሉት ናቸው፡ ፡

6. ሤመ ---ሾመ

ይሠይም ---ይሾማል

7. ብህለ --- አለ

ይብህል --- ይላል

www.debelo.org

ይሢም --- ይሾም ዘንድ	ይብሃል --- ይል ዘንድ
ይሢም ---- ያሹም	ይብሃል ---- ይበል
❖ ሠይም /ሠይሞት/ --- መሾም	* ብሂል/ ብሂሎት/----ማለት
ሠያሚ --- የሾመ	ባህሊ---- ያለ
ሠያምያን --- የሾሙ	ባህልያን --- ያሉ
ሠያሚት --- የሾመች	ባህሊት --- ያለች
ሠያምያት --- የሾሙ/ሴ/	ባህሊያት --- ያሉ /ሴ/
ሥዩም ---- የተሾመ	ብሁል --- የተባለ
ሠያሚ ----ሿሚ	ባሃሊ ---- የሚል
ሢመት --- ሹመት	ባህል --- አባባል

❖ ***ሤመ***ን የሚመስሉ ጌሰ፣ ዜነወ የመሳሰሉት ናቸው፡ ፡

❖ ***ብህለ***ን የሚመስሉ ጥቂቶቹ ውህዘ፣ ሥህወ፣ ጥዕየ ናቸው፡ ፡

8. **ቆመ --- ቆመ**

ይቀውም --- ይቆማል

ይቁም ----- ይቆም ዘንድ

ይቁም --- ይቁም

❖ ቀዊም/ ቀዊሞት/ --- መቆም

ቀዋሚ ---- የሚቆም

ቀዋምያን ---- የሚቆሙ

ቀዋሚት ----- የምትቆም

ቀዋምያት ---- የሚቆሙ/ሴ/

ቅውም --- የሚቆም

ቀዋሚ ---- ቋሚ

ቂመት ---- ቁመት

❖ **ቆመ**ን የሚመስል ሖረ፣ ሞርቅሐ /ላጠ/ ወዘተ . . . ናቸው፡ ፡

<u>ማስታወሻ</u>፣ የቆመ፣ የቆመች፣ ያመሰገኑ፣ ያመሰገነች የምንለው ግሡ በቀዳማይ / በሃላፊ/ ስለረባ እና ቅጽሎች እንደመሆናቸው ሁሉ "የ" የሚለውን ፊደል ለማመልከት ነው እንጂ ምን ጊዜም ለሃላፊ ወይም ለትንቢት ተብሎ ቅጽልን መከፋፈል አይደለም፡ ፡ ዘቆመት ስንልም ትርጉሙ ቀዋሚከሚለው ጋር አንድ ነው፡ ፡ የቆመች፣ ቋሚ ማለት ነውና፡ ፡

6.2 ሕገ ወጥ አካሄድ ያላቸው ግሶች፡ ፡ (Irregular Verbs)

<u>ቀዳማይ</u> <u>ካልአይ</u> <u>ዘንድ</u> <u>ትእዛዝ</u>

www.debelo.org

ወሀበ /ሰጠ/	ይውህብ፣ ይሁብ	የሀብ	የሀብ
ክህለ /ቻለ/	ይክል /ይክህል/	ይክሀል	ይክሀል
ብህለ/አለ/	ይብል	ይበል	ይበል
ይቤ /አለ/	ይብል	ይበል	ይበል
ርእየ /አየ/	ይርኢ	ይርአይ	ይርኢ /ይርእዩ/
ወድቀ /ወደቀ/	ይወድቅ	ይደቅ	ይደቅ

❖ ድርጊቱ በመካሄድ ላለ (Continuous)ነገር መጠቀም የምንችለው በካልአይ ነው

<u>ምሳሌ</u>፣ ይመጽእ ውእቱ

እንዘ ይመጽእ ውእቱ (እየመጣ ነው ሊመጣ ነው)

7. አገባቦች (Prepositions and Conjunctions)

1. <u>አቢይ አገባብ</u>፣ አገባቦች ማለት ብቻቸውን ሊነበቡ የማይችሉ መስተዋድዶች ናቸው፡ ፡ እነዚህም **እስመ**፣ **አምጣነ** ፣ **አኮኑ** / Since, because, for/ **እመ** /ቢሆንም/፣ **እስከ** ፣ **እንዘ** /ሲ፣ስ/**አመ**/ጊዜ/**ሶበ**/ጊዜ/ **አንተ**፣ **ዘ** ፣ **እለ** /የ/**ወ**/እና/የመሳሰሉት ናቸው፡ ፡

2.<u>ደቂቅ አገባብ</u>

ውስተ /ውስጥ/፣ **ምስለ** /ጋር/**ዓዲ** /ገና/፣ **እንከ** /ከንግዲህ/

3. <u>ንዑስ አገባብ</u>፣ **እም** /ን/፣ በ፣ ለ፣ ን

7.1 ግስ ላይ የሚያርÕ አገባቦች /ተስማሚ ቃላት/

ሀ. ከቀዳማይና ከካልአይ አንቀጽ ላይ ብቻ የሚያርፉ አገባቦች

<u>ምሳሌ</u> ሶበ፣ አመ፣ ጊዜ

ሶበ፣ ሰዓተ፣ ዕለት --- ጊዜ

እምጣነ ፣ አኮኑ፣ እስመ --- እና፣ ስለ

እንዘ

እመ

ዘ፣ እንተ

አምሳለ

ህየንተ

አርአያ

መጠነ

ከመ

www.debelo.org

ኀበ፣ መንግለ

ሶበ ተሰቅለ ክርስቶስ ጸልመ ፀሐይ ---ክርስቶስ በተሰቀለ ጊዜ ፀሐይ ጨለመ፡ ፡

ይወድቅ ይትነሳእ

ዛቲ ብእሲት እንተ ወለደት ወልደ እኅትየ ይእቲ

/ያቺ ወንድ ልጅ የወለደች ሴት እህቴ ናት/

አበውእለ መሀሩ ሃይማኖት ቅዱሳን ውእቶሙ

ተነበዩ ነቢያት ከመ ይትወለድ ክርስቶስ --ነቢያት ክርስቶስ እንዲወለድ ትንቢት ተናገሩ

አመ ይመጽእ ክርስቶስ በግርማ መንግስቱ ትርዕድ ምድር

ህየንተ ክብረ ጴጥሮስ ክብረ ጳውሎስ

ርእዩ መጠነ ገብረ ላቲ ተአምረ

ውእቱ ይስሐቅ እንዘ ትበኪ እህቱ

ያነግህ እንዘ ኢይነውም

እፎ ታነብብ እንዘ ኢትሜህር

እፎኑ ይከውን ሊተ ዝንቱ እንዘ ኢየአምር ብእሴ

ኖመ ወልድየ አምጣነ ደከመ

ሰብሐ አቡየ ፈጥሪሁ አኮኑ ሰምዐ ጸሎቶ

ጸልመ ፀሐይ ሶበ ክርስቶስ ተሰቅለ

ጸልመ ፀሐይ አመ ክርስቶስ ተሰቅለ

ይትፌስሑ ጻድቃን አመ ክርስቶስ ይመጽእ

ተሐዝን እም አመ ወልዳ ይመውት

ዛቲ ብእሲት እንተ ወልደት ወልደ እኅትየ ይእቲ

አበውእለ ሃይማኖተ መሀሩ ቅዱሳን ውእቶሙ

አበውእለ በሌሊት ይተግሁ ይነውሙ በመዓልት

ርኢኩ ብእሴ እንዘ በጾም ይበልዕ

ውእቱ ይስሐቅ እንዘ እኅቱ ትበኪ

ከዘንድ አንቀጽ ላይ የሚያርÕ አገባቦች እና ሌሎችም ከነዝርዝራቸው

<u>ምሳሌ</u>

ከመ ---እንደ፣ ል፣ ዘንድ/ከዘንድ አንቀጽ ጋር/

እምቅድመ/አፍራሽ/ሳ/ሳይመጣ፣ ሳይሄድ፣ . . ./

እንበለ /አፍራሽ/ሳ/ሳይመጣ፣ ሳይሄድ

ሖረ ኀበ አሕዛብ ከመይንግር ምሕረቶ ለእግዚአብሔር አምላክነ

www.debelo.org

1. የእግዚአብሔርን ምሕረት እንዲነግር
2. የእግዚአብሔርን ምሕረት ሊነግር
3. የእግዚአብሔርን ምሕረት ይነግር ዘንድ

ጸልዩ ኀቤሁ ከመትረክቡ ዘትፈቅዱ

መኑ ውእቱ እግዚእ ከመንእመን ቦቱ

እምቅድመ ይትወለድ አብረሃም ሀሎኩ አነ

ነበረት ዘመናት ብዙኃት እንበለ ታእምር ረኀበ

አገባቦችን በመዘርዘር መጠቀም ይቻላል

1. እም-- ከ፣ እመኔየ ---በኔ፣ እምኔከሙ------ከእናንተ፣ እምኔሆሙ------ከእነሱ
2. ምሥለ --- ጋር፣ ምስሌየ ----ከኔ ጋር ፣ ምስሌከሙ----ከእናንተ ጋር፣ ምሥሌሆሙ------ ከነሡ ጋር
3. በእንተ-- ስለ፣ በእንቲአየ ----ስለእኔ፣ በእንቲአከሙ----ስለናንተ፣ በእንቲአሆሙ--- ስለእነሱ
4. ህየንተ --- ፈንታ /ስለ/፣ ህየንቴየ /ስለኔ ፈንታ/፣ ህየንቴከሙ/ስለ እናንተ/፣ ህየንቲአሆሙ/ስለእነሱ/

የሌሎች ተስማሚ ቃላት ትርጉማቸው

ወ --- እና

ወ --- ከግሡ ጋር የሚገባበት ጊዜ አለው፡ ፡ ምሳሌ ወሖረ፤ ነገር ግን ግሡን ይለውጠዋል ማለት አይደለም፡ ፡

ወ --- ም

ወ --- በሁለት ግሦች መሃል ሲገባ የነገሩን አወንታዊነት ይጠብቃል ወይም ያነለብታል፡ ፡

ምሳሌ፡ ተሰብአ ወተሠገወ /ተሠብአ ማለት ሰውሆነ /
/ተሠገወ ማለት ሰውሆነ /

ሂ --- ም/ እና

ኒ --- ትራስ ማለት የንባቡን ቃና ላለማበላሸት ምሳሌ ውእቱኒ

ኬ -- ውእቱኬ

ነገር ግን እንደ “ም”ሊሆኑ ይችላሉ፡ ፡

አይ፣ ምንት፣ ሚ፣ አ -- በምን ብሂል --- ማለት

ምንታት /አያት/ --- ምኖች በ --- በ

አይ --- ማናቸው ለ -- ን ፣ የ

አያት --- ማናቸው መ፣ ሂ፣ ኒ -- ም

www.debelo.org

አይቴ --- ወዴት   ዮም ---- ዛሬ

ማእዜ --- መቼ   ወትረ/ዘልፈ/ -- ሁልጊዜ

እፎ --- እንዴት   ዝየ --- በዚህ፣ በዚያ

በእፎ ---- ለምን   ህየ --- በዚህ፣ በዚያ

አሌ፣ አ፣ ወይ -- ወዮ   ናሁ፣ ነዋ -- እነሆ

ባሕቱ -- ነገር ግን

ነየ -- እነሆኝ

እመ፣ አመ--- ወይም   እስኩ -- እስኪ   እንጋ /

እንዳኢ/ -- እንጃ

ዕንቋዕ፣ ጥቀ --- ስንኳ   አመ፣ አሜን፣ አሜን -- አሜን

ሰ፣ ሳ፣ ስ --- ማ   ነዓ --- ና

ንስቲት፣ ሕዳጥ፣ ሕቀ ---ትንሽ   ሀብ፣ ህንባ -- እንካ

ጥቀ --- እጅግ   አንቢ ---- እምቢ

ፅሚተ --- ቀስ ብሎ   አንቋዕ --- እሰይ፣ አበጀ

ቅድም --- ፊት   ኩሉ --- ሁሉ

እንዘ ---- እየ፣ ሰ፣ ሳ፣ ስ   እመ -- ለ፣ ባ፣ ብ

ዳዕሙ----አላ፣   እንበለ --- ያለ፣ ሳይቀር

ባሕቱ -- እንጂ፣ ነገር ግን

ዘ፣ እንተ፣ እለ፣ ለ የተባሉት እነዚህ አገባቦች ዘርፍ አያያዥ ይባላሉ፡፡ ከ"ለ" ውጭ ያሉት ሦስቱ ዘርፍ ደፊ ሊሆኑ ይችላሉ፡፡ የዘርፍ ደፊም ሆነ የዘርፍ አያያዥ ዓላማ "የ" የሚል ትርጉምን ለማምጣት ነው፡፡

<u>ምሳሌ</u>፡ -

በ"ለ"ሲገኝ   በ"ዘ"ሲገኝ   በተናባቢ ሲገኝ   ወልዳ ለማርያም

ወልድ ዘማርያም   ወልደ ማርያም   (የማርያም ልጅ)

❖ በተናባቢ ጊዜ የተናባቢው መሪ የሚሆነው ቃል መድረሻው ሳድስ እንደሆነ /ወልድ/ ሳድሱ ወደ ግእዝ ይለወጣል፡፡ ይህ ሕግ ከተሳቢ ህግ የለየው ተሳቢው የሚጎላ ድምፅ ሲኖረው የተናባቢው መሪ የሚነሳ ድምፅ የሌለው በመሆኑ ነው፡፡ የተናባቢው መሪና ዘርፍ እንደ አንድ ቃል አብረው መነበብ አለባቸው በተናባቢ ጊዜ ዘርÕ ምንም ለውጥ አይደርስበትም፡፡

1. አብረሃም ብእሴ እግዚአብሔር ውእቱ

   መኑ ውእቱ ጸሐፌ ትእዛዝ ዘንጉሥ

www.debelo.org

2. ሕግ - በተናባቢ ጊዜ የተናባቢው መሪ የሚሆነው ቃል መድረሻው ሣልስ እንደሆነ /ብእሲ፣ ጸሐፊ፣ ወራሲ፣ ቀታሊ፣ ሰባኪ ወዘተ/

3. ሕግ - ሌሎች ቃላት የተናባቢ መሪ ሲሆኑ ምንም ዓይነት ለውጥ አይደርስባቸውም፡፡

	ኢናባቢ
ደብተራ ዘኦሪት	ደብተራ ኦሪት
ሠረገላ ዘኤልያስ	ሠረገላ ኤልያስ
ዝማሬ ዘመላእክት	ዝማሬ መላእክት
ውዳሴ ዘማርያም	ውዳሴ ማርያም
ዶርሆ ዘመስተገብር	ዶርሆ መስተገብር
ከበሮ ዘማኅሌት	ከበሮ ማኅሌት

ዘርፍ አያያዥ	ዘርፍ ደፊ
ወልድ ዘዮሐንስ	ዘዮሐንስ ወልድ ትጉህ ውእቱ
ቤት ዘአቡየ ዐቢይ ውእቱ	ዘአቡየ ቤት ዐቢይ ውእቱ

ዘርፍ አያያዦች በስምላይ

ምሳሌ፣ ወልድ ዘአቡነ እኁነ ውእቱ

እምእንተ ያዕቆብ

አኃት እለ ዚአየ ሠናይት አማንቱ

አኃት እለ የሁዳ የሐውራ ውስተ ቤተ ምኩራብ

አኃው ዘዮሴፍ ፈያታውያን ውእቶሙ

ግስ ላይ

❖ ተባእታይ ነጠላ

/በዚህ ጊዜ ጾታና ቁጥሩ እንደላይኛው ይጠብቃል /አገባቦቹ ዘ፣ እንተ፣ እለ የሚያርÕበት ግስ ግን ሁል ጊዜም ቀዳማይ አንቀጽ ወይም ካልአይ አንቀጽ መሆን አለበት፤ ሌሎች አንቀጾች ላይም አያርÕም፡፡ /

ወልድ ዘ፣ ወልድ ዘመጽአ፣ ወልድ ዘሞተ፣ ወልድ ዘይመጽእ፣ ወልድ ዘይመውት

ቤት ዘ፣ ቤት ዘተሐንጸ፣ ቤት ዘይትሐደስ

አብ ዘ፣ አብ ዘመሀረ ወንጌል፣ አብ ዘይዴሉ

እኁ ዘ፣ እኁ ዘያፈቅር እኁሆ፣ እኁ ዘይሜህር

❖ አንስታይ ነጠላ

ወለት 1. እንተ፣ ወለት እንተ ፈርሀት፣ ወለት እንተ ትሥሐቅ

www.debelo.org

2.ዘ፣ ወለት ዘፈርሀት፣ ወለት ዘትሥሕቅ

አዋልድ 1. እለ፣ አዋልድ እለ ይዘፍና፣ አዋልድ እለ ይሠንያ

ዘ፣ አዋልድ ዘይዘፍራ፣ አዋልድ ዘይገብራ

<u>ማስታወሻ</u> ሀ. "ዘ" የምንጠቀመው ለነጠላና ለብዙ ቁጥር ሲሆን፣ "እንተ"ግን ለነጠላ ቁጥር እንጂ ለብዙ አንጠቀምበትም፡፡ "እለ"ደግሞ ለነጠላ ቁጥር አይሆንም፡፡

ለ. "ለ"ብዙ ጊዜ የሚያገለግለው በተጠቃሽነት ነው፡፡

<u>ምሳሌ</u>፣ ቤታ ለሰሎሜ

ወልዱ ለአዳም

- ዘ -- ውእቱ

<u>ምሳሌ</u> ዘመጽአ --- የመጣ ተብሎ ይተረጎማል፡፡ ስለዚህ ዘ ማሰሪያ ሊሆን ይችላል ማለት ነው፡፡

8. <u>**ተውሳከ ግስ (Adverb)**</u>

ተውሳከ ግስ ማለት ግስን የሚያጎለምስ ማለት ነው፡፡ ለምሳሌ በእንግሊዝኛው **I came <u>yesterday.</u> I will come <u>tomorrow</u>** የተሠመረባቸው ቃላት ተውሳከ ግሶች ናቸው፡፡ በግእዙ ትማልም/ትናንት/፣ ጌሰም/ነገ/እና ዘልፈ፣ ወትረ፣ ዮም ተውሳከ ግሶች ናቸው፡፡

<u>ምሳሌ</u> አነ እመጽእ ጌሰም

አንተ ትገይስ ወትረ ኀበ ቤተክርስቲያን

በግእዝ ቋንቋ ሳድስ የሆኑትን ቃላት በመለወጥ በ፣ ወደ፣ ከ የሚሉትን ቃላት ማምጣት ይቻላል፡፡

<u>ምሳሌ</u>

ዐርገ ሰማየ ወደ ሰማይ አረገ ዐርገ ውስተ ሰማይ

ወሖረ ብሔረ ወደ ሀገር ሄደ ወሖረ ኀበ ብሔሩ

ሖረት ብሔረ ርኁቀ ወደ እሩቅ ሀገር ሄደች ወሖረት ኀበ ብሔር ርኁቅ

<u>ማስታወሻ</u>

አንድ ቃል ከተለወጠ ከጎኑ ያለው ተስማሚው ቃል ይለወጣል፡፡

ስለዚህ የመጨረሻ ፊደሎችን በመቀየር ወደ፣ በ፣ ከ የሚል ትርጉም ልናመጣ እንችላለን ማለት ነው፡፡

<u>ምሳሌ</u> ሖረ ሀገረ-----ወደ ሀገር ሔደ

ሖረ ኀበ ሀገር

- ካዕብንም ወደ ሳብዕ በመቀየር **ወደ** የሚል ቃል ማምጣት እንችላለን፡፡

www.debelo.org

ምሳሌ ቤቱ፣ ቤቶ፣ ወሖረ ቤቶ፣ ወደ ቤቱ ሄደ፡ ፡

ስለዚህ የሚከተሉትን በደንብ ለመገንዘብ እንሞክር፡ ፡

ወአኀዙ ኪያሁ ይእተ ሰዓተ ------ ወአኀዙ ኪያሁ በይእቲ ሰዓት

ይገብር ግብሮ መዓልተ ወሌሊተ ---- ይገብር ግብሮ በመዓልት ወበሌሊት

ጸሊ ኀበ አቡከ ሰማያዊ ኅቡአ ---- ጸሊ ኀበ አቡከ ሰማያዊ በኅቡእ

ውእቱ ሖረ ቤቶ ------ ውእቱ ሖረ ኀበ ቤቱ

ወእንዘ ይነብር ዐውደ ---- ወእንዘ ይነብር በዐውድ

9. አሉታ

በግእዝ ቋንቋ አነጋገር አፍራሽ የሚሆኑ ፊደሎች አልቦ፣ ኢ፣ አኮ፣ ሐሰ፣ ናቸው፡ ፡ አልቦ /“ N0” ለሚለው የእንግሊዝኛ ቃል ተመሳሳይ ነው/ ትርጉመም የለም ማለት ነው፡ ፡

ቦ -- አለ ፤ አልቦ -- የለም

ምሳሌ ሀ . አልቦ ዘመድ በጊዜ መከራ --- በመከራ ጊዜ ዘመድ የለም

ለ . አልቦ ብእሲ ዘይታመን በዘመንነ ---- በዘመናችን የሚታመን ሰው የለም

ሐ. ለእሉ ነዳያን አልቦሙ ዘመድ --- ለነዚያ ድሆች ዘመድ የላቸውም

መ. ርኅቡ ሕጻናት ወአልቦ ዘይበልዑ --- ህፃናት ተራቡ የሚበሉትም የለም

ሠ. አልብየ ዘመድ ዘ እንበለ እግዚአብሔር --- ያለ እግዚአብሔር ዘመድ የለኝም

ረ . አልባቲ ውሉድ ለዛቲ ብእሲት --- ለዚች ሴት ልጆች የሏትም

ኢ /አሉታ/

ሀ . ኢተመየጠ አቡየ እምዘሖረ --- አባቴ ከሔደ አልተመለሰም

ለ . ዘሕመም ብእሲ ኢበልዐ እክለ ወኢሰትየ --- የታመመው ሰው እህል አልበላም፤ አልጠጣም

ሐ. ዕቡይ ገብር ኢይምጻእ ኀቤየ

መ. ገበርኩ ዘንተ በኢያእምሮ

ሠ . ኢታፍቅሩ ወርቀ ወ ኢብሩረ ሰብአ ዓለም

ረ . ኢመላክ ወኢነቢይ በሳማናዊት ዘመን

አኮ ሀ . አኮ አነ ዘገበርኩ ዘንተ ግብረ

ለ . አኮ ፍቁርየ ሰይጣን አላ ፀርየ

ሐ. ዝንቱ ረድእ አኮ ትጉህ

መ. አኮ ነቢይ ዘወረደ እምሰማይ አላ ወልደ አብ

ምልማድ / መልመጃ /

በአወንታ የተፃፉትን ዐረፍተ ነገሮች ወደ አፍራሽ ለውጥ

www.debelo.org

ሀ.ቦ ሰላም በዘመንነ

ለ.ቦ ኤልያስ ሕይወት ዘያስትፌስሕ

ሐ.ቦ ደቂቅ ለእምየ

ወደ ግእዝ መልስ /ወልጥ /ሚጥ/ ኀበ ልሳነ ግእዝ/

1. ብዙ በመሄድ ደከምኩ
2. አጆቼን ለጸሎት ወደ አንተ እዘረጋለሁ
3. ወደ አንተ በጮኹ ጊዜ ስማ
4. ይህን ያህል የምታስብለት ማን ነው
5. እግዚአብሔር ከእኔ ጋር ከሆነ ችግር የለም
6. ድንግል ከግብፅ ተመለሰች

ወደ አማርኛ መልስ /ወልጥ ኀበ ልሳነ አምሀራ/

1. ወለደቶ ማርያም እንዘ ድንግል ይእቲ
2. ወአጽገቦሙ እምበረከቱ ለርኁባን
3. ስብሐት ለመስቀለ እግዚእነ ኢየሱስ ክርስቶስ
4. ኀደረ ላዕሌኪ ለመድኃኒተ ዚአነ

አገባቦችን እየተጠቀምክ በእነዚህ አማካኝነት ዐረፍተ ነገር ሥራ /ግበር ዐረፍተ ነገር/

ሐለየ /አሰበ/	ረገመ /ረገመ/
ምሴት /ምሽት/	ተወከለ /ታመነ /
ረድአ /ረዳ	ነዳይ /ደሀ/
በከየ /አለቀሰ/	ባዕል /ሀብታም/
ተለወ /ተከተለ/	ንዋይ /ገንዘብ/
ክሳድ/አንገት/	ከልብ /ውሻ/
እዝን /ጆሮ/	አጥረየ /ገዛ/
ስን /ጥርስ/	ጌሠ/ገሠገሠ/
ንዋም /እንቅልፍ/	ደቂቅ /ሕፃን ልጅ/
ሰከበ/ተኛ/	ገነየ /አመሠገነ /
ሰዐመ/ ሳመ/	ቦ /አለ/
እለ/እነ /	ዲበ /ላይ/
ህየ /እዚያ/	ወድቀ /ወደቀ/
ዝየ /በዚህ/	ጥቀ/ በጣም/
ምስያጥ /ገበያ/	ገብዐ /ገባ/

ሓራ /ወታደር፣ ጭፍራ፣ /ነጠላ፣ ብዙ/

www.debelo.org

በቅንፍ ውስጥ ያለውን ግስ በቀዳማይ፣ በካልአይ፣ በዘንድ አንቀጽ በሚገባው ሁሉ አስተካክለውና ትርጉም ስጥ/ስጭ/ ሀብ ትርጓሜሆሙለእሉ አናቅፅ/

<u>ምሳሌ</u>፣ ከመ/ቀደሰ/ 1. ከመ ቀደሰ --እንዳመሰገነ

2.ከመ ይቄድስ ---እንደሚያመሰግን

3. ከመ ይቀድስ ----ያመሰግን ዘንድ፣ ቢያመሰግን፣ እንዲያመሰግን

ከመ/ተሰቅለ/	ሶበ /ተሰቅለ/
አመ/ሰምዐት/	አምጣነ /ገብራ/
ሶበ /መጽአ/	አምጣነ/አከብርከሙ/
እምቅድመ/ተወልዳ/	እስመ/ፈፀምከ/
ከመ/አእመርነ/	እስመ/ሰማዕነ/
እንበለ/በላእነ/	እንተ/አፍቀረ/
እንበለ /ሰምዐት/	እለ /ጸለዩ/
ዘ/ተቀብረ/	እለ /ዜነዋ/
እንዘ/በላዕከ/	እመ/ነበርኪ/
ከመ/አመንኪ/	አመ/ገበርከን/

ለሚከተሉት ግሶች በካልአይ እና በትዕዛዝ አስቀምጥ/አንብር ለእሉ አናቅጽ በካልአይ ወበትዕዛዝ/

1. ነበረ	3. ነጸረ	5. ሖረ	7. ምዕዘ
2. ሰብሐ	4. ተንበለ	6. ዜነወ	8. ወድቀ

<u>ንግግር</u>

ሰላም ለከ ወልድየ	እግዚአብሔር ይሴባሕ ወሰላም ለከ አቡየ
ሰላም ላንተ ይሁን ልጄ	እግዚአብሔር ይመስገን ላንተም ሰላም አባቴ
አብያጺከ፣ ሰብአ ቤትከ ዳኅና ውእቶሙ	እወ አቡየ ሎቱ ስብሐት
ጓደኞችህ፣ ቤተሰቦችህ ደህና ናቸው	አወ አባቴ ለእርሱ ምስጋና
መጽሐፈ ጸሎት ብከ	በአማን
የጸሎት መጽሐፍ አለህ	በእውነት
ልሳነ ግእዝ እፎ ውእቱ	ቀሊል ውእቱ
የግእዝ ቋንቋ እንዴት ነው	ቀላል ነው
ናሁ ትትናገር ጥቀ	ንስቲት ንስቲት
አሁን በጣም ትናገራለህ	ትንሽ፣ ትንሽ
ባሕቱ ምንት ይገብር ለከ	ይትሔደስ መንፈስየ አመሰማእኩ በእዝንየ ልሳነ ግእዝ

www.debelo.org

ነገር ግን ምን ያደርግልሀል   የግእዝ ቋንቋ በሰማሁ ጊዜ መንፈሴ ይታደሳል

እንከሰ ኩሉ ሰብእ እመይትናገር ሠናይ ውእቱ	ተስፋየ ውእቱ
እንግዲስ ሁሉ ሰውቢናገረውጥሩ ነው	ተስፋየ ነው
ናሁ እለመኑ ይትናገሩ ልሳነ ግእዝ	ብዙኃን ውእቶሙአኮ አነ ባሕቲትየ
አሁን እነማን የግእዝ ቋንቋን ይናገራሉ	ብዙዎች ናቸውእኔ ብቻ አይደለሁም
ምንት ትቤ አንተ እንዘ ይትናገሩ ልሳነ ግእዝ	ፍስሐ ፈድፈደ ሊተ
ግእዝ ሲናገሩ አንተ ምን ትላለህ	ደስታ በዛልኝ
ማዕዜ ውእቱ ዘወጠኑ ለምሂር	በዝንቱ አመት
መቼ ነውለመማር የጀመሩ	በዚህ አመት
እግዚአብሔር ያርእየነ ለፍሬሁ	አሜን ለይኩን
እግዚአብሔር ፍሬውን ያሳየን	አሜን ይሁንልን

አገናዛቢ አጸፋዎችና (Possessives) ስሞች

አገናዛቢ አጸፋዎች በስም መድረሻ እያረፉ ስሙየ ሚመለከተውነገር ለማን እንደሆነ የሚያሳዩ ናቸው፡፡ ምሳሌ፡-እናቴ፣ እናትህ፣ እናቱ፣ እናቷ ...

በዓረፍተ ነገር፡-

ማርያም ድንግል አምነ ይእቲ

ወልድኪ አድኅነ ዓለመ

አይቴ ተሰቅለ ወልዳ

ወልድየ ትጉህ ውእቱ

በቃላት እም፣ ጸሎት እና ቅዳሴ የሚባሉት ስሞች እንዴት እንደሚለወጡ ተመልከት፡፡

አነ	እምየ /እናቴ/	ጸሎትየ	ቅዳሴየ
አንተ	እምከ	ጸሎትከ	ቅዳሴከ
አንቲ	እምኪ	ጸሎትኪ	ቅዳሴኪ
ውእቱ	እሙ	ጸሎቱ	ቅዳሴሁ
ይእቲ	እማ	ጸሎታ	ቅዳሴሃ
አንትሙ	እምክሙ	ጸሎትክሙ	ቅዳሴክሙ
ንሕነ	እምነ	ጸሎትነ	ቅዳሴነ
አንትን	እምክን	ጸሎትክን	ቅዳሴክን
ውእቶሙ	እሞሙ	ጸሎቶሙ	ቅዳሴሆሙ

www.debelo.org

ውእቶን እሞን ጸሎቶን ቅዳሴሆን

ማስታወሻ

የቃሉ መጨረሻ ፊደል ሳድስ ካልሆነ ሁ፣ ሃ ይላል፡፡ ቅዳሴሁ፣ ቅዳሴሃ እንዲል፡፡

የቃሉ መጨረሻ ፊደል ሳድስ ከሆነ ፊደሉን ለጊዜው መቀየር ነው“ ጸሎቱ፣ ጸሎታ

- ❖ እንዲህ የሚሆነው ግን በስም ብቻ ነው፡፡ በመስተዋድዶች ላይሆን ይችላል፡፡

አገባቦች/መስተዋድዶች/እንዴት እንደሚለወጡ፣ ኀበ = ወደ፤ ዲበ =ላይ . . .

ኀቤየ /ወደእኔ/	ላዕሌየ /በላይ/	ከማየ /እንደኔ/	ታህቴየ
ኀቤከ	ላዕሌከ	ከማከ	ታህቴከ
ኀቤኪ	ላዕሌኪ	ከማኪ	ታህቴኪ
ኀቤሁ	ላዕሌሁ	ከማሁ	ታህቴሁ
ኀቤሃ	ላዕሌሃ	ከማሃ	ታህቴሃ
ኀቤነ	ላዕሌነ	ከማነ	ታህቴነ
ኀቤከሙ	ላዕሌከሙ	ከማከሙ	ታህቴከሙ
ኀቤከን	ላዕሌከን	ከማከን	ታህቴከን
ኀቤሆሙ	ላዕሌሆሙ	ከማሆሙ	ታህቴሆሙ
ኀቤሆን	ላዕሌሆን	ከማሆን	ታህቴሆን

1ዐ.1 አገናዛቢ ተውላጠ ስሞች

/የኔ፣ ያንተ፣ ያንቺ፣ የናንተ . . ./

1. ዚአየ /እኔ/፣ የኔ፣ የኔው
2. እንቲአየ /እኔ/፣ የኔ፣ የኔዋ፣ የኔይቱ
3. እሊአየ /እኔ/፣ የኔ፣ የኔዎቹ

አነ	ዚአየ	እንቲአየ	እሊአየ
አንተ	ዚአከ	እንቲአከ	እሊአከ
አንቲ	ዚአኪ	እንቲአኪ	እሊአኪ
ውእቱ	ዚአሁ	እንቲአሁ	እሊአሁ
ይእቲ	ዚአሃ	እንቲአሃ	እሊአሃ
ንሕነ	ዚአነ	እንቲአነ	እሊአነ
አንትሙ	ዚአከሙ	እንቲአከሙ	እሊአከሙ
አንትን	ዚአከን	እንቲአከን	እሊአከን

www.debelo.org

ውእቶሙ ዚአሆሙ እንቲአሆሙ እሊአሆሙ

ውእቶን ዚአሆን እንቲአሆን እሊአሆን

ምሳሌ 1፡ -በተናባቢ

- እመዚአየ፣ የእኔ እናት፣
- አበዚአከሙ፣ የእናንተ አባት

ምሳሌ 2፡ -በ ዘ ሲያያዝ

- ሐመር ዘዚአነ፣ የእኛ መርከብ
- አበው ዘዚአነ አብርሃም ወይስሐቅ ውእቶሙ፣ የእኛ አባቶች አብርሃምና ይስሐቅ ናቸው፡ ፡

ማስታወሻ የዚአየ፣ እንቲአየ፣ እሊአየ ምንጫቸው ዘ፣ እንተ፣ እለ ከሚሉት ነው፡ ፡ ስለዚህ የአገናዛቢዎችን ሙያ ለመለየት ወደኋላ በመመለስ የዘ፣ እንተ፣ እለ ሙያቸው ምን እንደሆነ መለየት አለብን፡ ፡

“ዘ”ለብዙም፣ ለነጠላም

“እለ”ለብዙ

“እንተ”ለነጠላ

ዘ፣ አለ፣ አንተ፣ =የ

1.2 የአንዳንድ አገናዛቢ አፀፋዎች ዝርዝር

ካልእ =ሌላ፣ ካልእከ /ሌላህ/ካልእኪ የሌላሽን

ቀደምት =/የቀድሞ ሰዎች/፣ ቀደምትከሙ/የቀድሞ ሰዎች የሆናችሁ እናንተ/

ክልኤ = ሁለት፣ ክልኤሆሙ/ሁለታቸው/፣ ክልኤነ /ሁለታችን /ክልኤከሙ/ሁለታችሁ/

በበይናት = (ከ ተየበይን ቤቱ /በመካከል እርስ በርስ

በበይናት/እርስበርሳችን /በበይናቲሆሙ/እርስ በርሳቸው/በበይናቲከሙ/እርስ በርሳችሁ/

ኩሎ = ሁሉ፣ ኩሎሙ/ሁላቸው/ /ኩልከመ/ /ሁላችሁ/ኩልነ /ሁላችን/

ባሕቲት = ብቻ፣ ባሕቲቶሙ/ብቻቸውን/፣ ባሕቲትየ /ብቻየን/፣ ባሐቲታ /ብቻዋን/

አመ = ጊዜ፣ አሜሃ /በዚህ ጊዜ፣ በዚያ፣ ጊዜ፣ ወዲያው/

ሶበ = ጊዜ፣ ሶቤሃ /በዚህ ጊዜ፣ በዚያ ጊዜ፣ ወዲያው/

ጊዜ =ጊዜ፣ ጊዜሃ /በዚህ ጊዜ በዚያ ጊዜ ወዲያው/

ምሳሌ

www.debelo.org

ዘትፈቅድ ለርእስከ ግበር ለካልእከ = ለራስህ የምትፈልገው ለሌላው አድርግ፡፡

ሰማእክሙ ዘተብህለ ለቀደምትክሙ/ተብህለ = ተባለ/

ቀደምትክሙ ሰገዱ ለእግዚአብሔር አምላኮሙ

ክልኤሆሙ ሖሩ ወብልዑ ኅብስተክሙ

ተፋቀሩ በበይናቲክሙ

ተማከርነ በበይናቲነ

ተሰአሉ በበይናቲሆሙ/ተሰአለ፣ ተጠያየቀ/

ኩልነ አግብርተ እግዚአብሔር ንሕነ

መጽኡ ኩሎሙ ወሰአሉ በእንተ ንጉሦሙ

ሖሩ ኩልክሙ ኀበ ቤትክሙ ለክሙ

ኩሎሙ ነቢያት አስከ ዮሐንስ ተንበዩ

መጻእኩ እምብሔር ርኁቅ ባሕቲትየ

ዝንቱ ብእሲ ነበረ ውስተ ቤቱ ለባሕቲቱ

ዘበልዐ ባሕቲቶ ይመውት ባሕቲቶ

<u>የንዑስ አንቀጽ ዝርዝር እንደ አገናዛቢ ሲያገለግል</u>

ቀቲል/ቀቲሎት/ --መግደል ቀቲልየ = መግደሌ ቀቲልክሙ= መግደላችሁ

ቀተለ = ገደለ ቀቲሎትየ = መግደሌ ቀቲሎትክሙ= መግደላችሁ

ቀደሰ = አመሰገነ ቀድሶየ = ምስጋናየ ቀደሶክሙ= ማመስገናችሁ

ገቢር/ገቢሮት/=መሥራት ቀድሶትየ = ምስጋናየ ቀድሶትክሙ= ማመስገናችሁ

ገብረ = ሥራ ገቢርየ = ሥራየ ገቢርክሙ= ሥራችሁ

ገቢሮትየ = ሥራየ ገቢሮትክሙ= ሥራችሁ

1ዐ .3 ተጠቃሽ ተውላጠ ሥም

<u>ነጠላ</u>	<u>ብዙ</u>
ሊተ = የእኔ ፣ ለእኔ ፣ ልኝ	ለነ = ለእኛ
ለከ = ላንተ፣ ልህ	ለክሙ= ለእናንተ ላቸሁ
ለኪ = ላንቺ፣ ልሽ	ለክን = ለእናንተ /ለሴት/ላቹሁ
ሎቱ/ሎ/ = ል፣ እርሱ	ሎቶ/ሎቶመ/ሎሙ= ለእነርሱ /ለሴት/
ብየ = በኔ፣ ብኝ፣ አለኝ	ብነ = በእኛ ብን አለን
ብከ = በአንተ፣ አለህ	ብክሙ= በእናንተ፣ ባችሁ ፣ አላችሁ
ብኪ = በአንቺ አለሽ	ብክን= በእናንተ፣ ባችሁ አላቹሁ
ቦቱ/ቦ/= በት አለው፣ በእርሱ	ቦኑ/ቦቶመ/ = አላቸው፣ አላችህ ባቸው/

www.debelo.org

ባቲ/ባ/= ባት

ቦን /ቦቶን/= አላቸው፣ አላችህ፣ ባቸው

ላቲ=ለእርሷ

ሎሙ= ለእነርሱ /ለወንዶች/፣ ባቸው

<u>ምሳሌ</u>

ፍታህ ሊተ ወተበቀል በቀልየ

ልበ ንፁሐ ፍጥር ሊተ

ሰላም ለከ ኦ ሚካኤል መልአከ አድኅኖ

ሰላም ለኪ እንዘ ንሰግድ ንብለኪ

ሎቱ ስብሐት

አምጽኡ ላቲ አምሐ ለድንግል

ብየ እግዚአብሔር ዘየዐቀበኒ

መጻእ ብየ ሞት አመነበርኩ በኃጢአት

ኦ ኅልያድ አይቴኑ ትበውእ እስመ በጽሐ ብከ ዳዊት

ብኪ ግርማ ራእይ ዘየዐቢ

ወተቀትለ ባቲ ወልዳ ለአዳም

ወተሰቅለ ባቲ ወልዳ ለማርያም

ተአገሠ ለነ ኩሎ ኃጢያተነ

ሰአሊ ለነ ቅድስት

ሰላም በከሙ

1ዐ .4 ቦ /አለ/ በመራሕያን ሲረባ / Verb to have/

ብየ = አለኝ <u>ምሳሌ</u> ምንት ብየ ምስሌኪ ካንቺ ጋር ምን አለኝ

ብከ=አለህ ምንት ብከ ምስሌሃ ከርሷ ጋር ምን አለህ

ብኪ = አለሽ ምንት ብኪ ምስሌሃ ከርሷ ጋር ምን አለሽ

ብነ = አለን ምንት ብነ ምስሌከሙ ከእናንተ ጋር ምን አለን

ብከሙ=አላችሁ ምንት ብከሙምስሌሆሙ ከእነርሱ/ከሴቶች/ጋር ምን አላችሁ

ብከን=አላችሁ /ለሴት/ ምንት ቦሙምስሌየ ከእኔ ጋር ምን አላቸው

ቦሙ= አላቸው ምንት ቦሙምስሌየ ከእኔ ጋር ምን አላቸው

ቦን = አላቸው/ለሴት/ ምንት ቦን ምስሌኪ ከአንቺ ጋር ምን አላቸው

ከላይ ለጠቀስናቸው አፍራሻቸው አል ነው፡ ፡ <u>ለምሳሌ</u> አልብየ = የለኝም

አልብከ = የለህም

አልብኪ = የለሽም

አልብነ = የለንም

www.debelo.org

አልቦ = የለንም፣ የሉም፣ የለም

ቦ = አለ ፣ አለው

ዘቦ = ያለው

10.5 ባለቤት ተውላጠ ስም (Subjective Pronoun)

እግዚአብሔር ለሊሁ ፈጠረ ዓለመ /እግዚአብሔር እርሱ ራሱ ዓለምን ፈጠረ/

ለሊሁ አእምር

ለሊከ እግዚኦ ተአምር አበድየ

ለሊከ እግዚኦ ተአምር ጽእለትየ

ለሊከሰ ሕይወተ ተሐዩ

ለሊኪ አውሰብኪ

ለሊሃ ትበልዕ ኩሎ ዘትረክብ

ትአምሩ ለሊክሙ ኩሎ ነገር ዘኮነ በይሁዳ

ለሊሁሰ እግዚእ ኢየሱስ ኢያጥመቀ ዳእሙ አርዳኢሁ/ ዳእሙ-- እንጂ/

__ነጠላ__	__ብዙ__
ለሊሁ= እርሱ እራሱ / Himself/	ለሊሆሙ= እነርሱ እራሳቸው (Themselves)
ለሊሃ = እርሷ እራሷ (Herself)	ለሊሆን = እነርሱ /ለሴት/ (Themselves)
ለሊከ = አንተ እራስህ (Yourself)	ለሊክሙ= እናንተ እራሳችሁ (Yourselves)
ለሊኪ=አንቺ እራስሽ (Yourself)	ለሊክን = እናንተ እራሳችሁ /ለሴት/ (Yourselves)
ለሊየ /ለልየ = እኔ እራሴ/ (My self)	ለሊነ = እኛ እራሳችን (0urselves)

10.6 ተሳቢ ተውላጠ ስሞች (Objective Pronouns)

__ነጠላ__	__ብዙ__
ኪያየ = እኔን (Me)	ኪያነ = እኛን (Us)
ኪያከ = አንተን (You)	ኪያክሙ=እናንተን (You)
ኪያኪ = አንቺን (You)	ኪያክን =እናንተን (You) ለሴት
ኪያሁ= እሱን (Him)	ኪያሆሙ=እነርሱን (Them)
ኪያሃ =እሷን (Her)	ኪያሆን = እነርሱን (Them ለሴት/

__ምሳሌ__

www.debelo.org

ዘርእየ ኪያየ ርእየ አቡየ

መኑ ይጼውእ ኪያከ

ኪያከ ሰናይተ ዘፈጠረ እግዚአብሔር ይትባረከ

ቀድሱ ኪያሁ ወባርኩ ስሞ

አምላክነ አድኅነ ኪያነ እምሞት

ዘተወከፈ ኪያከሙተወከፈ ኪያየ

ፈኑ ኪያሆሙኅበ አሕዛብ

ርእየ ኪያክን ወተፈስሐ ብክን

→ ስለዚህ ተሳቢ ማለት "ን" የሚለውን ቃል ወይም ፊደል የሚያመጣ ማለት ነው፡ ፡

<u>የማየበዙ ፊደላት</u>

አ፡ -

<u>ነጠላ</u>	<u>ብዙ</u>	<u>የብዙ ብዙ</u>
ደብር	አድባር	አድባራት
ርእስ	አርእስት	

ከዚህ ላይ የቃላቱን መጨረሻ ሁለት ፊደላት ማስተዋል ነው፡ ፡ ብር፣ እስ /ሳድስ ናቸው፡ ፡ /

ን፡ - ሀ . ደራሲ +ያን =ደራስያን

ሠዓሊ +ያን =ሠዓልያን

ለ . ኢትዮጵያዊ +ያን = ኢትዮጵያውያን

ሐ. ቅዱስ =ቅዱሳን

ብፁዕ = ብፁዓን

መዘምር =መዘምራን

ከዚህ ላይ የቃላቱ የመጨረሻው ሁለት ፊደላት ራብዕና ሣልስ ናቸው፡ ፡ ራሲ፣ ዓሊ፣ እንደገና የመጨረሻዎቹ ሁለት ፊደላት ፁዕና ዱስ ይላል፡ ፡

ት፡ - ኢትዮጵያዊት + ያት - ኢትዮጵያውያት

ሰማይ =ሰማያት

ቅድስት =ቅዱሳት

ሠናይት =ሠናያት

❖ አሁንም ቢሆን የቃላቱን ሁኔታ ማስተዋል ነው፡ ፡

መ፡ - ኩሉ -- ኩሎሙ ለሊሁ -- ለሊሆሙ እ፡ - ኃጢአት -- ኃጣውእ

አንተ -- አንትሙ ለሊከ -- ለሊከሙ

www.debelo.org

ይ፡ -መርዔት= መራዕይ

ሌሊት = ሌያልይ

ው፡ -ዕፅ = ዕፀው

አብ = አበው

እድ = እደው

ል፡ -ኪሩብ = ኪሩቤል

<u>የጸያፍ አበዛዝ ምሳሌ</u>

መምህራን፡ መምህራኖች

ደራሲያን ፡ ደራስያኖች

ቅዱሳን ፡ ቅዱሳኖች

ወልጥ ሀበ ልሳነ አምሀራ /ወደ አማርኛ ለውጥ/

1. እምነ ጽዮን ይብል ሰብእ
2. መንፈስ ቅዱስ ኃደረ ላእሌኪ
3. አአትብ ገጽየ ወኩለንታየ በትእምርተ መስቀል
4. አዋልደ እሊአከ ወውሉደ እሊአየ ይትፋቀሩ በበይናቲሆሙ
5. ይቤ ክርስቶስ በአፈ ነቢይ ተካፈሉ አልባስየ
6. አርድእተ እሊአሁ ይተግሁ ለአንብቦ መጻሕፍት
7. ዘዚአነ አምላክ መሀሪ ውእቱ
8. ለነ አበዊነ መሀሩ ሀይማኖቶሙ
9. ኢያፈቅር አንሰ እለ ይሰክሩ በወይን
10. ጸሎታ ለማርያም ያድኅን እምመአተ ወልዳ
11. ሰብእ እንተ ኢኮነ ጻድቅ
12. አንተ ውእቱ ወልድ ዘ ቤተክርስቲያን
13. አ አባ ሥረይ ሎሙ ኃጢአቶሙ
14. አሜሃ ያቀውም አባግዐ በየማኑ ወአጣሌ በፀጋሙ
15. ወአውረደ ሎሙ እምሰማያት
16. ኪዳነ ተወከሉ አበዊነ ወኢትኃፍሩ
17. ኅደረ ላእሌኪ ለመድኃኒተ ዚአነ
18. ፍታሕ ሊተ ወተበቀል በቀልየ
19. ሰላም ለከሙ አኃውየ
20. ብኪ ድኅነ ዓለም ወበወልድኪ ኮነ ሰላም
21. አክብሩ እምነ ማርያምሃ እስመ አልባቲ መስና
22. አንቲ ውእቱ እፅ ዘርእየ ሙሴ
23. ነዋ ወልድኪ ወነየ እምከ
24. አልቦ ነገር ዘይሰዐኖ ለእግዚአብሔር

www.debelo.org

25. ዘቦ እዝን ሰሚአ ለይስማዕ

26. ያስተበቁዕ ኀበ እግዚአብሔር

27. አይልሳን ዘይክል ነቢበ ዘይትናገር በእንቲአኪ

እለ ፣ እንተ እና ለ ን በመጠቀም ባዶ ቦታውን ሙላ

<u>ምሳሌ</u> ወልድ ዘ

ብእሲ እንተ

አበው እለ

አቡሁ ለ

1. መምህር	9. ደናግል
2. ሞት	10. ኖላዊ
3. መንበር	11. አኀው
4. ጌራን	12. ንግሥት
5. ቅዱሳን	13. አናብስት
6. እሙ	14. አምላክ
7. አእዋፍ	15. ማኅደሩ
8. እም	16. ነገሥት

ወደ ግእዝ መልስ

1. የሐና ልጅ መድኃኒት ሆነችልን
2. ማርያም የክርስቶስ እናት ናት
3. በተቀደሰ አሳሳም እርስ በርሳችሁ ተሳሳሙ
4. ክርስቶስ ጌታችን በተሰቀለ ጊዜ ከዋክብት ረገፉ
5. በወልድ የሚያምን የዘላለም ሕይወት አለው
6. በጌታችን ደስ ይበላችሁ
7. የእግዚአብሔር ልጅ አምላክ የሆነው እርሱ ኢየሱስ ነው፡ ፡
8. እሩጫዬን ጨረስኩ
9. መጠጊያየ የሆነ እግዚአብሔር ይመስገን
10. ያባቴን ቤት ጎበኘሁ
11. አቤቱ የእጅ መንሻዬን ተቀበል
12. እግዚአብሔር ለአፌ ጠባቂን አኑርልኝ
13. ከኔ ራቁ /ሒዱ/

www.debelo.org

14. እግዚአብሔር ሆይ ለፍርድ አታቅርበኝ ኃጢአቴንም አትይብኝ ነገር ግን /ባህቱ/ በምህረትህ አስበኝ

15. ብቻውን ቀረ

16. ሁላችንም ለመሥራት እንነሳ

17. ለአንተ የምትፈልገውን ለሌላው አድርግ

<u>ንግግር</u>

ተክለ ማርያም ሀሎ	ናሁ ወጽአ እምነ ማኅደሩ
ተክለ ማርያም አለ	አሁን ከቤቱ /ዶርሙ/ ወጣ
አይቴ ዘሖረ ይመስለክ	ኀበ ቅድስት ማርያም ውእቱ ዘሖረ
የት የሄደ ይመስልሻል	ወደ ቅድስት ማርያም ነው የሔደው
ዮም ቀዳሲ ውእቱ	አኮ
ዛሬ ቀዳሽ ነው	አይደለም
ኩሉሄ ቤተ ክርስቲያን ውእቱ	ውእቱሰ ኀረየ መክፈልተ ሰናየ
ዘእንበለ ቤተክርስቲያን ሊሉይ ነገር ኢየአምር	እሱስ መልካም እድልን መረጠ
ሁልጊዜ ቤተክርስቲያን ነው	
ያለቤተክርስቲያን ሌላ ነገር አያውቅም	
ማእዜ ይትመየጥ	ዐሠርቱ ሰዓት ይመድእ
መቼ ይመለሳል	አሥር ሰዓት ይመጣል
	በድኅር ነዓ አውንስቲት ጽንአ እስከ አሥር ሰዓት
	በኋላና ወይም ትንሽ ቆይ እስከ አሥር ሰአት
አሆ እምዝንቱ እነብር	እወ በጊዜ ውእቱ ዘይበውእ ውስተ ቤቱ
እሺ ከዚህ እቀመጣለሁ	አዎ በጊዜ ነው ወደ ቤቱ የሚገባው
ምንትነሲአ ውእቱ ዘሖረ	መጽሐፍ ቅዱስ ወሐመር
ምን ይዞ ነው የሔደው	መጽሐፍ ቅዱስና ሐመር
አንሰ አሌሊተ አልብየ ተስፋ	ዮጊከ ዘወድቀ ይትነሳእ
እኔስ ወዮልኝ ትስፋም የለኝ	አይዞህ የወደቀ ይነሳል
ወኀልቀ ዘመንየ በከንቱ	ኢታማስን ተስፋከ ባሕቱ ጽንአ
ዘመኔ በከንቱ አለቀ	በሃይማኖት ወግበር ሰናየ
	ተስፋህን አታጥፉ ነገር ግን በሃይማኖትህ
	ጽና መልካምን አድርግ
ይኩነኒ በከመ ትቤለኒ	አሜን

www.debelo.org

እንደምትይኝ ይደረግልኝ ይሁንልኝ ይሁን ይደረግ

II ገቢር ተገብሮ /አድራጊ ተደራጊ/ Direct and indirect Object /

ገቢር/አድራጊ/፣ ተገብሮ /ተደራጊ/ማለት የማይሸጋገሩትንና የሚሸጋገሩትን ግሶች የምንለይበት ሰዋሰዋዊ መያ ነው፡ ፡

ተሻጋሪ ግሶች ምሳሌ፣ ቀተለ/ገደለ/፣ ቀደሰ /አመሰገነ/

በልሀ /በላ/እናም ሢተረጎም "ን"የሚለውን ትርጉም ያመጣል፡ ፡

ረከብነ ሕይወተ =ሕይወትን አገኘን ሢሆን በግእዝ ግን

ረከብነ ሕይወተ = ትርጉመም ሕይወትን አገኘን

ተረከበ ሕይወተ ቢል ማን አይለውጥም /ስህተት የለበትም/ምክንያቱም ተረከበ ተቀተለ እና የመሳሰሉት ተገብሮ /የማይሻገሩ ናቸውና፡ ፡ ለማጠቃለል ግን የሚከተሉትን ሕግና ሥርዓት መከተል ያስፈልጋል፡ ፡

<u>ባለቤት /ተገብሮ/ (subject)</u>	<u>ተሳቢ /ገቢር/ (direct object)</u>
1.ዝ ቤት ሐዲስ ውእቱ--ይህ ቤት አዲስ ነው	ወልድየ ሐነፀ ቤተ =ልጄ ቤትን ሠራ
ተወልደ ለነ	ወለደት ወልደ ማርያም
ተሰቅለ ለነ	መኑ ሰቀለ ወልደኪ
ሖረ ኀበ ገዳም	ዝንቱ ወልድ አንበበ መጽሐፍቲሁ

የመጨረሻውሳድስ ፊደል ወደ ግእዝ ይለወጣል ማለት ነው፡ ፡ ወልድየነበረውወልደ **ቤት** = **ቤተ** ይሆናል፡ ፡

2. ወሖረ ኲሉ ኀበ ቤቱ = ሁሉ ወደ ቤቱ ሄደ እግዚአብሔር ያፈቅር ኲሎ

/እግዚአብሔር ሁሉን ይወዳል/

ዘመጹ መጽአ እም ብሔር ርኁቅ ውእቱ አፍቀረ ዘመዶ

ካዕብ ወደ ሳብዕ ይለወጣል፡ ፡ **ኲሉ**= **ኲሎ** ይሆናል፡ ፡

3. ብእሲ ሖረ ኀበ ሐቅል ርኢኩ ብእሴ ውስተ ቤተ

መጽአ ሲይሲ አም ሐቅል ዝንቱ ወልድ ቀተለ ከይሴ

አቤሜሌክ ኢትዮጵያዊ ውእቱ ወባረከ እግዚአብሔር ውእተ ኢትዮጵያዌ

/እግዚአብሔር ኢትዮጵያዊውን ባረከ/

ሳልስ ወደ ኀምስ ይለወጣል፡ ፡ ብእሲ--- ብእሴ ይሆናል ማለት ነው፡ ፡

www.debelo.org

4. እግዚአብሔር አምላክነ — አብርሃም አፍቀረ እግዚአብሔርሃ

ክርስቶስ መሀረ ወንጌለ — አይሁድ ሰቀሉ ክርስቶስሃ

ማርያም ወላዲተ አምላክ ይእቲ — ክርስቶስ አፍቀረ ማርያምሃ እሞ

የተጸውኦ ስም ሃ ይጨምራል፡፡ መሴ = መሴሃ

5. ሌሎች ስሞች ተሳቢ ሲሆኑ ምንም ለውጥ አያሳዩም፡፡

1. ዝንቱ አንበሳ ዐቢይ ውእቱ — ሐራ ቀተለ አንበሳ

   ዝ ወሬዛ ወልድየ ውእቱ — ወለትከ አፍቀረት ወሬዛ

   ውእቱ ውዳሴ ዘማርያም ውእቱ — መምህርነ ፈከረ ውዳሴ ዘማርያም

   ዝከተ ከበሮ ዘቤተክርስቲያን — ካህን ዘበጠ ከበሮ

2. ቤተክርስቲያን እምነ ይእቲ — ንጉሥነ ሐነጸ ቤተክርስቲያን

   ከሣቴ ብርሃን ጸለየ በእንተ ኢትዮጵያ — አትናቴዎስ ለአከ ካሣቴ ብርሃን

በ "ለ" ከተጠቀምን "ን"ን ያመጣል፤ ነገር ግን መዘርዘር አለበት፡፡

ምሳሌ፣ ሰብህዎ ለእግዚአብሔር = እግዚአብሔርን አመስግኑት

6. አመልካች ቃላት ወደ ግእዝ ይለወጣሉ፡፡

ዝንቱ ወልድ ትጉህ ውእቱ — ባርክ ለነ ዘንተ

ዛቲ ሠናይት ይእቲ — ወልድየ አፍቀረ ዛተ

አንታክቲ ወለተ መሴ ይእቲ — አፍቀርኩ አንታክተ/አይነሣም/

ዝ ግብፃዊ ውእቱ — አንበሳ ቀተለ ውእተ ግብፃዊ

7. ራብዕ ከጐኑ ሌላ ቃል/ቅጽል አብሮ መለወጥ አለበት/ራብዕ ግን እንዳለ ነው፡፡

ምሳሌ፤ **አንበሳ ዐቢየ** ይላል እንጂ **አንበሳ ዐቢይ** አይልም፡፡ /በተሳቢ ጊዜ ማለት ነው፡፡/

ወጽአ አንበሳ ዐቢይ እምገዳም — ውእቶሙ ቀተሉ አንበሳ ዐቢየ

ብእሲ ጻድቅ ነበረ ላዕለ መንበር — ርኢኩ ብእሴ ጻድቅ

1. ተሳቢ ተውላጠ ስም ምሳሌ፣ ኪያየ፣ ኪያኪ . . .

በግእዝ "ኮነ"/ሆነ/የሚለው ቃል ብዙ ጊዜ ተሻጋሪ መሆኑን መገንዘብ ያስፈልጋል፡፡

ምሳሌ፣ ኮነ ሰብእ ሳይሆን ኮነ ሰብአ ነው

/ሰው ሆነ/ /ሠውን ሆነ/

ቅጽል (Adjective)

1. **ሳልስ ቅጽል**፡-ይህን አይነት ስም የተሰጠው ቃሉ በተባዕታይ ጊዜ በሳልስ ድምጽ ስለሚያልቅ ነው፡፡ ለምሳሌ፣ እግዚአብሔር መሐሪ ውእቱ

www.debelo.org

እግዚአብሔር ውእቱ ፈታሔ በጽድቅ

መኑ ውእቱ ዮም ቀዳሲ

ሳልስ ቅጽሎች ወደ ተሳቢ ሲቀየሩ ፊደሉ ወደ ኃምስነት ይለወጣል /"ን"ን ያመጣሉ ማለት ነው/

<u>ምሳሌ</u>፣ አነ አሀሥሥ መሐሬ ለነፍስየ = እኔ ነፍሴን የሚመራትን እሻለሁ

እግዚአብሔር አዘዘ ዳዊትሃ ከመይኩን ፈታሔ በጽድቅ

= እግዚአብሔር ዳዊትን በእውነት ይፈርድ ዘንድ አዘዘው፡፡

2. ሳድስ ቅጽል፡-ይህን አይነት ስም የተሰጠው ቃሉ በሳድስ ስለሚያልቅ ነው፡፡

<u>ምሳሌ</u>፣ ቅድስት ማርያም ተወልደት እምሐና ወኢያቄም

ብፁዕ ብእሲ ዘያነብብ ህገ እግዚአብሔር

3. ስም እንደ ቅጽል ሲሆን፣

<u>ምሳሌ</u>፣ እምኪዳነ ምኅረት ይእቲ ቤዛዊተ ዓለም

ሀገር ኢትዮጵያ ታበጽህ እደዊሃ

4. ዘ፣ እንተ፣ እለ ቅጽል ሲሆኑ

<u>ምሳሌ</u>፣ ተሰቅለ በእንቲአነ ዘወረደ ወልድ

5. በ "መ" ሲያያዝ መስተገብር

<u>ምሳሌ</u>፡ የሚያርስ ገበሬ፣ መቅትለ አንበሳ --አንበሳ የሚገድል

<u>ማስታወሻ</u>

የማንኛውም ቅጽል ዓላማ ስምን ማጎላመስ ሲሆን ከግሥ ሁሉ እንደሚመነጭ ማስተዋል አለብን፡፡

<u>ምሳሌ</u>፣

ከቀደሰ ቅዱስ፣ ቅድስት፣ ቅዱሳን፣ ወዘተ

ከቀተለ ቅቱል፣ ቀታሊ፣ ቅትልት፣ ቅቱላን ወዘተ

- አንዳንድ ጊዜ ቅጽሎች ግስ ላያስፈልጋቸው ይችላል

<u>ምሳሌ</u>፣ ቡሩክ አንተ፣ አንተ የተባረክ ብሎ ብቻ ዝም ሊል ይችላል፡፡

ውስጠ ዘ /ቀታሊ/ ገዳይ

- ቀታሊ ውእቱ---ገዳይ ነው፣ ገዳይ ነበር፣ የሚገድል ነው፣ የሚገድል ነበር
- ቀታሊ አንተ---ገዳይ ነህ፣ ገዳይ ነበርህ፣ የምትገድል ነህ፣ የምትገድል ነበርህ
- ቀታሊ አነ /ተባእታይ/

www.debelo.org

- ቀታልያን እሙንቱ
- ቀታልያን አንትሙ
- ቀታልያን ንሕነ
- ቀታሊት አነ /አንስታይ/
- ቀታልያት እማንቱ
- ቀታልያት አንትን
- ቀታልያት ንሕነ

ውስጠዘ /ዝርዝር አርባታ/

ውእቱ

ቀታሊሁ	ገዳዩ፣ የሚገድለው	ቀታሊሆሙ	ገዳያቸው፣ የሚገድላቸው
ቀታሊሃ	ገዳይዋ፣ የሚገድላት	ቀታሊሆን	ገዳያቸው፣ የሚገድላቸው
ቀታሊከ	ገዳይህ፣ የሚገድልህ	ቀታሊክሙ	ገዳያችሁ፣ የሚገድላችሁ
ቀታሊኪ	ገዳይሽ፣ የሚገድልሽ	ቀታሊክን	ገዳያችሁ፣ የሚገድላችሁ
ቀታሊየ	ገዳዬ፣ የሚገድለኝ	ቀታሊነ	ገዳያችን፣ የሚገድለን

እሙንቱ		ይእቲ	
ቀታልያኒሁ	ቀታልያኒሆሙ	ቀታሊቱ	ቀታሊቶሙ
ቀታልያኒሃ	ቀታልያኒክሙ	ቀታሊታ	ቀታሊቶን
ቀታልያኒከ	ቀታልያኒክሙ	ቀታሊትከ	ቀታሊትክሙ
ቀታልያንኪ	ቀታልያንክን	ቀታሊተኪ	ቀታሊትክን
ቀታልያንየ	ቀታልያኒነ	ቀታሊትየ	ቀታሊትነ

እማንቱ		አንተ	
ቀታልያቲሁ	ቀታልያቲሆሙ	ቀታሊሁ	ቀታሊሆሙ
ቀታልያቲሃ	ቀታልያቲሆን	ቀታሊሃ	ቀታሊሆን
ቀታልያቲከ	ቀታልያቲክሙ	-----	-----
ቀታልያትኪ	ቀታልያቲክን	-----	-----
ቀታልያትየ	ቀታልያቲነ	ቀታሊየ	ቀታሊነ

አንትሙ		አንቲ	
ቀታልያኒሁ	ቀታልያኒሆሙ	ቀታሊቱ	ቀታሊቶሙ
ቀታልያኒሃ	ቀታልያኒሆን	ቀታሊታ	ቀታሊቶን
---	----	-------	--------
---	----	-------	--------

www.debelo.org

ቀታልያንየ ቀታልያኒነ ቀታሊትየ ቀታሊትነ

አንትን ንሕነ

ቀታልያቲሁ ቀታልያቲሆሙ ቀታልያኒሁ ቀታልያኒሆሙ

ቀታልያቲሃ ቀታልያቲሆን ቀታልያኒሃ ቀታልያኒሆሙ

--- --- ቀታልያኒሃ ቀታልያኒክሙ

--- --- ቀታልያንኪ ቀታልያኒክን

ቀታልያትየ ቀታልያቲነ

አነ

ቀታሊሁ ቀታሊሆሙ

ቀታሊሃ ቀታሊሆን

ቀታሊከ ቀታሊክሙ

ቀታሊኪ ቀታሊክን

I. የሚከተሉትን ዐረፍተ ነገሮች በተሳቢ ጻፋቸው/ጸሐፍ ልእሉ ዐረፍተ ነገራት በገቢር/

1. መጽአ ቃል እምደመና
2. ኩሉ ነፍስ ይሴብሖ ለእግዚአብሔር
3. ወመኑ መሀሪ ዘከማከ
4. ክቡር ሞቱ ለጻድቅ በቅድመ እግዚአብሔር
5. በሐኪ /እንዴት አደርሽ/ ማርያም ሀዳስዩ ጣዕዋ
6. አርአየ ለሙሴ ግብራ ለደብተራ
7. ውእቱ ቅዳሴ ዘማርያም ውእቱ
8. ዴግንዎ ለተÕቅሮ ወተቃሕዎ ዘመንፈስ

II. ተበሳቢ ተውላጠ ስሞችን በባለቤት ተውላጠ ስሞች አስሩንም መራህያን በመጠቀም በዓረፍተ ነገር አሳይ፡ ፡

III. ቅጽል የሆነውን ከስሩ አስምርበት

1. ኦ ማርያም ኢያውዓየኪ እግዚአ ኃያላት ዘኩለንታሁ እሳት ፍፁም
2. ቅዱሳን አበው መሀሩነ ሃይማኖት
3. አባ ጊዮርጊስ ደራሲ ኢትዮጵያዊ ውእቱ
4. መጽአ ሰባኪ እም ኢየሩሳሌም
5. ልዑል እግዚአብሔር የአምር ኩሎ

www.debelo.org

6. ዝንቱ ነገር አኮ እመዓ በኀቤነ

7. ንዑስ አነ እምአኃውየ

8. ተጋብዑ ሰብእ ብዙኃን ኀበ ክርስቶስ

9. ሰቡሕ እግዚአብሔር አምላክነ

IV. <u>ከሚከተሉት ግሶች ለነ ጠላም ለብዙም ቅጽል አውጣ</u>

(ምሳሌ፣ ቀደሰ አመሰገነ ፣ ቅጽል ቅዱስ)

ሀ. ከብረ /ከበረ/ ሰ. ሞተ

ለ. ተለዐለ /ከፍ ከፍ አለ/ ሽ. ፈነወ

ሐ. ነግሠ ቀ. ሐመ

መ. ነጽሐ በ. ሤመ

ሠ. ማሰነ

ረ. አፍቀረ

ንግግር

ጥዒና የሀብልየ	ለኩልነ
ጤና ይስጥልኝ	ለሁላችን
አይቴ ተሐውር	ኀበ ቤተ መጻሕፍት
የት ትሄዳለህ	ወደ ቤተ መጻሕፍት
ምስለ መኑ	ምስለ ቢጽየ
ከማን ጋር	ከጓደኛየ ጋር
ትምህርት እፎ ውእቱ	ሠናይ ውእቱ
ትምህርት እንዴት ነው	ጥሩ ነው
ድኅረ ቤተ መጻሕፍት አይቴ ውእቱ ዘትሐውር	ኀበ ከኒሳ
ከቤተ መጻሕፍት በኋላ የት ትሄዳለህ	ወደ ቤተክርስቲያን
አሐውር ምስሌከ	አሆ
አብሬህ እሄዳለሁ	እሺ
ናሁ ምንተ መጽሐፈ ውእቱ ዘታነብብ	ታሪከ ኢትዮጱያ
አሁን ምን መጽሐፍን ነው የምታነብ	የኢትዮጱያን ታሪክ
ጌሠም በዓለ ሩÕኤል ውእቱ	አኮ በዓለ ሚካኤል ውእቱ
ነገ የሩÕኤል በዓል ነው	አይደለም የሚካኤል ነው
ጽዋዕ ሀሎ ብሂል ውእቱ	እወ ሀሎ
ጽዋዕ አለ ማለት ነው	አዎ አለ

www.debelo.org

በል በምሴት ንትራከብ	ዐአቅበከ
በል በምሽት እንገናኝ	እጠብቅሀለሁ
ለእመኢንትራከብ ሡናይ ንባብ	ለክልኤነ
ካልተገናኘን መልካም ጥናት	ለሁለታችንም

<u>ካልአይ አንቀጽ፣ የትንቢት ወይም የአሁን ጊዜ</u>

ክርስቶስ ይመጽእ ዳግመ	ክርስቶስ ዳግመኛ ይመጣል
ዘይበልዕ ባሕቲቶ ይመውት ባሕቲቶ	ብቻውን የበላ ብቻውን ይሞታል
ወትቀውም ንግሥት በየማንከ	ንግሥት በቀኝህ ትቆማለች

የካልአይ አንቀጽ /የትንቢት ወይም የአሁን ጊዜ/ ዋና መታወቂያው ቅድመ መድረሻው ድምጽ መጠበቁ ነው፡ ፡

<u>ምሳሌ</u>፣ ቀተለ -- ይቀትል

14. ትእዛዝ አንቀጽ

ፈኑ እዴከ ወያድኅነነ	እጅህን ላክልን ያድነንም
ንዑ ኀቤየ	ወደ እኔ ኑ
ሑሩ እምኔየ	ከእኔ ሂዱ
ተንስኡ ለጸሎት	ለጸሎት ተነሱ
አድኅን ሕዝበከ ወባርክ ርስተከ	ህዝብህን አድን ርስትህንም ባርክ

15. አርእስት ንዑስ አንቅጽ

በአማርኛ መቀደስ፣ መጸለይ፣ መሄድ፣ መብላት ስንል መየሚለው ቃል ንዑስ አንቀጽን ያመለክታል ማለት ነው፡ ፡

<u>ምሳሌ</u>፣ ለወሊድ ሖረት ኀበ አዝማዲሃ /ለመውለድ ወደ ዘመዶቿ ሄደች/

ኖልዎ አበግዕ ይሔይስ እምኖልዎ አጣሊ /ፍየሎችን ከመጠበቅ በጎችን መጠበቅ ይሻላል/

ይህም ንዑስ ብዙ ዓይነት መያ አለው፡ ፡

1. ሲሳብ /ተገብሮ ሲያናግር/

<u>ምሳሌ</u>፣ ብእሲ አብድ ይፈቅድ ነቢረ እምገቢር

/ሰነፍ ሰው ከመሥራት መቀመጥን ይመርጣል/

2. ይሳባል /ገቢር ሲያናግር/

<u>ምሳሌ</u>፣ አድኅነኒ እግዚኦ እምሰሚዕ ነገረ እኩየ

/አቤቱ ክፉ ነገርን ከመስማት አድነኝ/

www.debelo.org

3. አርእስት ያናብባል

<u>ምሳሌ</u>፣ አድኅነኒ እግዚኦ እምሰሚዐ ነገር እኩይ

4. ባለቤት ይሆናል

<u>ምሳሌ</u>፣ ቀቲል ተከስተ በአውደ ኲናት /መጋደል በጦር ሜዳ ታየ /

የንኡሳን አንቀጽ ርባታ

<u>ምሳሌ 1</u> ቀቲሎት /አርእስት/

ቀቲሎቱ	መግደሉ	ቀቲሎቶሙ	መግደላቸው
ቀቲሎታ	መግደሏ	ቀቲሎቶን	መግደላቸው
ቀቲሎትከ	መግደልህ	ቀቲሎትከሙ	መግደላችሁ
ቀቲሎትኪ	መግደልሽ	ቀቲሎትክን	መግደላችሁ
ቀቲሎትየ	መግደሌ	ቀቲሎትነ	መግደላችን

<u>ምሳሌ 2</u> ቅትለት /ሳቢ ዘር/

ቅትለቱ	አገዳደሉ	ቅትለቶሙ	አገዳደላቸው
ቅትለታ	አገዳደሏ	ቅትለቶን	አገዳደላቸው
ቅትለትከ	አገዳደልህ	ቅትለትክን	አገዳደላችሁ
ቅትለትየ	አገዳደሌ	ቅትለትነ	አገዳደላችን

ማሳሰቢያ፣ የስም ዝርዝር ርባታ ምንጊዜም በዚህ መልክና መጠን መሆኑን ማስታወስ ይጠቅማል፡፡

<u>ማጠቃለያ</u>

ቀዳማይ አንቀጽ	ንዑስ አንቀጽ	ንዑስ አንቀጽ ሲዘረዘር
ቀተለ	ቀቲል (to kill)	ቀቲሎትከ /መግደልህ /ቀቲሎትኪ /መግደልሽ /
መሐለ	ምሒል	ምሒሎትከ /መማልህ /ምሒሎቱ /መማሉ/

/አርእስት ሲዘረዘር አስቀድሞ በ "ት"እንደሚጨርስ /ምሳሌ ቀቲሎትከ፣ ቀቲሎትኪ .../ አስተውል፡፡

ዘንድ አንቀፅ ፣ እንዲ አንቀጽ፣ ሊ አንቀጽ

አማርኛ 1. ይመጣ ዘንድ፣ ይገድል ዘንድ፣ ይፈውስ ዘንድ ...

2. እንዲመጣ፣ እንዲገድል፣ እንዲፈውስ ...

3. ሊመጣ፣ ሊገድል፣ ሊፈውስ፣ ሊአስቀድስ

<u>ምሳሌ</u> አንተ ተአምን በእግዚአብሔር ትረስ /ትወርስ ዘንድ/ መንግስተ ሰማያት

ናከብር አባነ ወእመነ ንርከብ በረከተ እምአምላክነ

ቁሙቅድመ ቤተክርስቲያን ትሰግዱ ለእግዚአብሔር

www.debelo.org

ዘንድ አንቀጽ /ዝርዝር ርባታ/

ውእቱ ይቅትሎ ይገድለው ዘንድ፣ እንዲገድለው፣ ሊገድለው

ይቅትላ ይገድላት ዘንድ፣ እንዲገድላት፣ ሊገድላት

ይቅትልከ ይገድልህ ዘንድ፣ እንዲገድልህ፣ ሊገድልህ

ይቅትልኪ ይገድልሽ ዘንድ፣ እንዲገድልሽ፣ ሊገድልሽ

ይቅትለኒ ይገድለኝ ዘንድ፣ እንዲገድለኝ፣ ሊገድለኝ

ይቅትሎሙ ይገድላቸው ዘንድ፣ እንዲገድላቸው፣ ሊገድላቸው

ይቅትሎን ይገድላቸው ዘንድ፣ እንዲገድላቸው፣ ሊገድላቸው

ይቅትልከሙ ይገድላችሁ ዘንድ፣ እንዲገድላችሁ፣ ሊገድላችሁ

ይቅትልከን ይገድላችሁ ዘንድ፣ እንዲገድላችሁ፣ ሊገድላችሁ

ይቅትለነ ይገድለን ዘንድ፣ እንዲገድለን፣ ሊገድለን

ውእቶሙ	ይእቲ	ውእቶን
ይቅትልዎ	ትቅትሎ	ይቅትላሁ
ይቅትልዋ	ትቅትላ	ይቅትላሃ
ይቅትሉከ	ትቅትልከ	ይቅትላከ
ይቅትሉኪ	ትቅትልኪ	ይቅትላኪ
ይቅትሉኒ	ትቅትለኒ	ይቅትላኒ
ይቅትልዎሙ	ትቅትሎሙ	ይቅትላሆሙ
ይቅትልዎን	ትቅትሎን	ይቅትላሆን
ይቅትሉከሙ	ትቅትልከሙ	ይቅትላከሙ
ይቅትሉከን	ትቅትልከን	ይቅትላከን
ይቅትሉነ	ትቅትለነ	ይቅትላነ

አንተ	አንቲ	አንትን
ትቅትሎ	ትቅትሊዮ	ትቅትላሁ
ትቅትላ	ትቅትሊያ	ትቅትላሃ
ትቅትላኒ	-----------	----------
ትቅትሎሙ	----------	-----------
ትቅትሎን	ትቅትሊዮሙ	ትቅትላሆሙ
ትቅትለነ	ትቅትሊዮን	ትቅትላሆን
	---------	----------
	---------	----------
	---------	----------

www.debelo.org

ትቅትሊን	ትቅትላን
አነ	ንሕነ
እቀትሎ	ንቅትሎ
እቅትላ	ንቅትላ
እቅትልክ	ንቅትልክ
እቅትልኪ	ንቅትልኪ
---------	----------
እቅትሎሙ	ንቅትሎሙ
እቅትሎን	ንቅትሎን
እቅትልክሙ	ንቅትልክሙ
እቅትልክን	ንቅትልክን
----------	----------

ቦዝ አንቀጽ

የሚያመለክተው በልቶ፣ ጠጥቶ፣ ገድሎ፣ ገድላ፣ በልተን ...የሚለውን ሰዋሰዋዊ መደ ነው።

ምሳሌ: -

ቀቲሎ	ገድሎ	ቀቲሎሙ	ገድለው
ቀቲላ	ገድላ	ቀቲሎን	ገድለው
ቀቲለከ	ገድለህ	ቀቲለከሙ	ገድላችሁ
ቀቲለኪ	ገድለሽ	ቀቲለከን	ገድላችሁ
ቀቲልየ	ገድየ	ቀቲለነ	ገድለን

ዝርዝር ርባታ

ውእቱ	ቀቲሎሁ	ገድሎት	ቀቲሎሆሙ	ገድሏቸው
	ቀቲሎሃ	ገድሏት	ቀቲሎሆን	ገድሏቸው
	ቀቲሎከ	ገድሎህ	ቀቲሎከሙ	ገድላችሁ
	ቀቲሎኪ	ገድሎሽ	ቀቲሎከን	ገድሏችሁ
	ቀቲሎየ /ኒ/	ገድሎኝ	ቀቲሎነ	ገድሎን

የውእቱን መንገድ ተከተል

እማንቱ	ቀቲሎሙሁ	ቀቲሎሙሆሙ
	ቀቲሎሙሃ	ቀቲሎሙሆን
	ቀቲሎሙከ	ቀቲሎሙከሙ

www.debelo.org

	ቀ ቲ ሎ ሙኪ	ቀ ቲ ሎ ሙክ ን			
	ቀ ቲ ሎ ሙኒ	ቀ ቲ ሎ ሙና			

ይእ ቲ	ቀ ቲ ላ ሁ	ቀ ቲ ላ ሆ ሙ	እ ማን ቱ	ቀ ቲ ሎን ሁ	ቀ ቲ ሎን ሆ ሙ
	ቀ ቲ ላ ሃ	ቀ ቲ ላ ሆ ን		ቀ ቲ ሎን ሃ	ቀ ቲ ሎን ሆ ን
	ቀ ቲ ላ ከ	ቀ ቲ ላ ክ ሙ		ቀ ቲ ሎን ከ	ቀ ቲ ሎን ክ ሙ
	ቀ ቲ ላ ኪ	ቀ ቲ ላ ክ ን		ቀ ቲ ሎን ኪ	ቀ ቲ ሎን ክ ን
	ቀ ቲ ላ ኒ	ቀ ቲ ላ ነ		ቀ ቲ ሎን ኒ	ቀ ቲ ሎ ሙና

አ ን ተ	ቀ ቲ ለ ከ ሁ	ቀ ቲ ለ ከ ሆ ሙ	አ ን ት ሙ	ቀ ቲ ለ ክ ሙሁ	ቀ ቲ ለ ክ ሙሆ ሙ
	ቀ ቲ ለ ከ ሃ	ቀ ቲ ለ ከ ሆ ን		ቀ ቲ ለ ክ ሙሃ	ቀ ቲ ለ ክ ሙሆ ን
	--	--		--	--
	--	--		--	--
	ቀ ቲ ለ ከ ኒ	ቀ ቲ ለ ከ ነ		ቀ ቲ ለ ክ ሙኒ	ቀ ቲ ለ ክ ሙና

አ ን ቲ	ቀ ቲ ለ ኪሁ	ቀ ቲ ለ ኪሆ ሙ	አ ን ት ን	ቀ ቲ ላ ክ ን ሁ	ቀ ቲ ላ ክ ን ሆ ሙ
	ቀ ቲ ለ ኪሃ	ቀ ቲ ለ ኪሆ ን		ቀ ቲ ለ ክ ን ሃ	ቀ ቲ ላ ክ ን ሆ ን
	--	--		--	---
	--	--		--	--
	ቀ ቲ ለ ኪኒ	ቀ ቲ ለ ኪነ		ቀ ቲ ላ ክ ን ኒ	ቀ ቲ ላ ክ ን ነ

አ ነ	ቀ ቲ ልየ ሁ	ቀ ቲ ልየ ሆ ሙ	ን ሕነ	ቀ ቲ ለ ነ ሁ	ቀ ቲ ለ ነ ሆ ሙ
	ቀ ቲ ልየ ሃ	ቀ ቲ ለ የ ሆ ን		ቀ ቲ ለ ነ ሃ	ቀ ቲ ለ ነ ሆ ን
	ቀ ቲ ለ የ ከ	ቀ ቲ ልየ ክ ሙ		ቀ ቲ ለ ነ ከ	ቀ ቲ ለ ነ ክ ሙ
	ቀ ቲ ልየ ኪ	ቀ ቲ ልየ ክ ን		ቀ ቲ ልነ ኪ	ቀ ቲ ለ ነ ክ ን
	--	--		--	---

<u>ምሳ ሌ</u> ነ ቢሮ ተ ን ስ አ --- ተ ቀ ምጦ ተ ነ ሳ

ቀ ቲ ሎ አ ምሠጠ--- ገ ድሎ አ መለ ጠ

ቀ ዊ መከ ዘ ምር --- ቁ መህ ዘ ምር

ሰ ጊ ድየ እ ጼሊ -- ሰ ግ ጀ እ ጸ ልያ ለ ሁ

www.debelo.org

አዛምድ /አስተጻምር /አስተዛምድ/

1. ኀደረ ቀዲሶ ኪያሃ ሀ. ዘንድ አንቀጽ
2. መዊትሰ ኢትመውት አላ ተሐመም ለ. ካልዕይ አንቀፅ
3. ወእንዘ ይወርድ እምደብር ተለውዎ ሰብእ ብዙኀን ሐ. ቀዳማይ አንቀፅ
4. ዑቅ ኢትንግር ወኢለመኑ ሂ መ. ቀዳማይ አንቀፅ
5. ወቀረባ ሰገደት ሎቱ አንዘ ትብል እግዚኦ አድኅነኒ ሠ. ዘንድ አንቀፅ
6. ይኩንኪ /ይሁንሽ/ በከመ ተአመንኪ ረ. ንዑስ አንቀፅ
7. ወትወልድ ወልደ ወትሰምዮ ስሞ ኢየሱስሃ ሰ. ቦዝ አንቀፅ
8. ወተንሢአ ዮሴፍ እምንዋሙ በከመ አዘዞ መልአከ
9. እግዚአብሔር ከስት ንብረትየ /ነበረ--ተቀመጠ/ ወተንስአትየ

ወደ ግእዝ ለውጥ /ወልጥ ኀበ ልሳነ ግእዝ/

1. አምላኬን ዘወትር ማመስገን እፈልጋለሁ፡፡
2. አምላክ ሆይ ሥራየን አትየውበቸርነትህ አስበኝ እንጂ፡፡
3. እናትና አባትህን አክብር፡፡
4. ወደፊተና እንዳትገቡ ተግታችሁ ጸልዩ፡፡
5. ማርያምሰ የማይቀሟትን በጎ እድል መረጠች፡፡
6. ትጉህ ሰው ከማውራት መሥራትን ይመርጣል፡፡
7. መጽሐፍ ከማንበብ የሚሻል ዙረት የለም፡፡
8. መግደላችሁ ታወቀባችሁ፡፡
9. ሥጋውን በልቶ ደሙን ጠጥቶ የተገኘ ሰውእንዴት የተባረከ ነው፡፡
10. አይሁድ አምላካቸውን ሰቀሉ፡፡
11. ማርያም እናታችን ክርስቶስን ወለደችው፡፡
12. እሰኪ ዝም በሉ በሀሜት አትግደሏቸው፡፡
13. ግብዞች አንሁን ይልቁንስ ትሁቶች እንሁንና በምግባር እንታነጽ ወገኖች፡፡
14. ኃይልን እስከናገኝ ድረስ በሃይማኖታችን እንጽና፡፡
15. ቁሜ እጸልያለሁ /እጼሊ/

I ምላዕ ለእሉ መካናት እለ አልቦሙ ቃላት /የሚከተሉትን ባዶ ቦታዎች ሙላ/

www.debelo.org

ውእቱ ቀዳማይ/ሀላፊ፤ አፍራሽ፤ ካልዐይ/የትንቢት፤ አፍራሽ፤ ትዕዛዝ፤ አፍራሽ

ውእቱ ቀተለ ኢቀተለ ይቀትል ኢይቀትል ይቅትል ኢይቅትል

ይእቲ ---- ኢቀተለት ----- ------ ትቅትል ኢትቅትል

አንተ ቀተልከ ኢቀተልከ ትቀትል ኢትቀትል ----- ኢትቅትል

አንቲ --- --- --- ---- ቅትሊ ኢትቅትሊ

አነ ቀተልኩ ኢቀተልኩ እቀትል ኢይቀትል -------- ኢይቅትል

ውእቶሙ ---- ----- ----- ኢይቀትሉ ይቅትሉ -------

ውእቶን ቀተላ ኢቀተላ ይቀትላ ------ ይቀትላ ኢይቅትላ

አንትሙ ቀተልክሙ -------- ------- ኢትቀትሉ ትቅትሉ ኢትቅትሉ

አንትን --------- ኢቀተልክን ትቀትላ ኢትቀትላ ትቅትላ ኢትቅትላ

ንሕነ ቀተልነ ኢቀተልነ ------ ኢንቀትል ንቅትል --------

II <u>የሚከተሉትን ግሶች በዐቢይ እርባታ በአስሩ መራሀያን አርባ</u>፡ ፡

ቀደሰ፣ አእመረ፣ ነጸረ፣ ሖረ፣ ቆመ፣ ገብረ፣ ተንበለ፣ ሤመ

III <u>ቀደሰ የሚለውን ግስ እየተጠቀምክ በአምስቱ አዕማድ አርባ</u>

<u>***17.የዐቢይ አንቀጽ እርባታን መንገድ በቀተለ ስንመለከት***</u>

1. ውእቱ ቀተለ እርሱ ገደለ ውእቱ ቀተለኪ ቀተለክሙ

ቀተሎ እርሱ ገደለው ቀተለኒ ቀተለክን

ቀተላ እርሱ ገደላት ቀተሎሙ ቀተለነ

ቀተለከ እርሱ ገደለሀ ቀተሎን

ይቀትል እርሱ ይገድላል ይቀትለኪ ይቀትለክሙ

ይቀትሎ እርሱ ይገድለዋል ይቀትለኒ ይቀትለክን

ይቀትላ እርሱ ይገድላታል ይቀትሎሙ ይቀትለነ

ይቀትለከ እርሱ ይገድልሀል ይቀትሎን

2. ይእቲ ቀተለት ገደለች ይእቲ ትቀትል ትገድላለች

www.debelo.org

ቀተለቶ ገደለችው ትቀትሎ ትገድለዋለች

ቀተለታ ገደለቻት ትቀትላ ትገድላታለች

ቀተለተከ ገደለችህ ትቀትለከ ትገድልሀለች

ቀተለተኪ ገደለችሽ ትቀትለኪ ትገድልሻለች

ቀተለተኚ ገደለችኝ ትቀትለኚ ትገድለኛለች

ቀተለቶሙ ገደለቻቸው ትቀትሎሙ ትገድላቸዋለች

ቀተሎቶን ገደለቻቸው/ለሴት/ ትቀትሎን ትገድላቸዋለች/ለሴት

ቀተለተክሙ ገደለቻችሁ ትቀትለክሙ ትገድላችኋለች

ቀተለተክን ገደለቻችሁ/ለሴት/ ትቀትለተክን ትገድላችኋለች

ቀተለተነ ገደለችን ትቀትለነ ትገድለናለች

3. አንተ ቀተልከ ገደልህ አንተ ትቀትል ትገድላለህ

ቀተልኮ ገደልኸው ትቀትሎ ትገድለዋህ

ቀተልካ ገደልኻት ትቀትላ ትገድላታለህ

-- -- - -

ቀተልከኒ ገደልኸኝ ትቀትለኒ ትገድለኛለህ

ቀተልኮሙ ገደልኻቸው ትቀትሎሙ ትገድላቸዋለህ

ቀተልኮን ገደልኻቸው ትቀትሎን ትገድላቸዋለህ

- - - -

ቀተልከነ ገደልኸን ትቀትለነ ትገድለናለህ

4. አንቲ ቀትልኪ ገደልሽ አንቲ ትቀትሊ ትገድያለሽ

ቀተልኪዩ ገደልሽው ትቀትሊዮ ትገድዩዋለሽ

ቀተልኪያ ገደልሻት ትቀትሊያ ትገድያታለሽ

ቀተልኪኒ ገደልሽኝ ትቀትሊኒ ትገድይልኛለሽ

ቀተልኪዮ ገደልሻቸው ትቀትሊዮሙ ገድያቸዋለሽ

ቀተልኪዮን ገደልሻቸው ትቀትሊዮን ትገድያቸዋለሽ

ቀተልኪነ ገደልሽን ትቀትሊነ ትገድይናለሽ

5. አነ ቀተልኩ ገደልኹ አነ አቀትል

ቀተልክዎ ገደልኹት እቀትሎ

ቀተልክዋ ገደልኳት እቀትላ

www.debelo.org

ቀተልኩከ	ገደልኹህ	እቀትለከ
ቀተልኩኪ	ገደልኹሽ	እቀትለኪ
ቀተልክዎሙ	ገደልኋቸው	እቀትሎሙ
ቀተልክዎን	ገደልኋቸው	እቀትሎን
ቀተልኩክሙ	ገደልኋችሁ	እቀትለክሙ
ቀተልኩክን	ገደልኋችሁ	እቀትለክን

<u>ከዚህ በታተ ያሉትን ከላይ በተሠራው መሠረት ሙላ</u>

ውእቶሙ ቀተሉ	ውእቶሙ ይቀትሉ
ቀተልዎ	ይቀትልዎ
ቀተልዋ	ይቀትልዋ
ቀተሉከ	ይቀትሉከ
ቀተልዎን	ይቀትሉኪ
ቀተሉነ	ይቀትሉኒ
ቀተልዎሙ	ይቀትልዎን
ቀተሉክሙ	ይቀትሉክሙ
ቀተሉክን	ይቅተሉክን
ቀተሉነ	ይቅትሉነ

ውእቶን ቀተላ	ውእቶን ይቅትላ
ቀተላሁ	ይቅትላሁ
ቀተላሃ	ይቅትላሃ
ቀተላከ	ይቅትላከ
ቀተላኪ	ይቅትላኪ
ቀተላሆሙ	ይቅትላኒ
ቀተላሆን	ይቅትላሆን
ቀተላክሙ	ይቅትላክሙ
ቀተላክን	ይቅትላክን
ቀተላነ	ይቅትላነ

አንትሙ ቀተልክሙ	እንትሙ ትቀትሉ

www.debelo.org

	ቀተልክምዎ		ትቀትልዎ
	ቀተልክምዋ		ትቀትልዋ
	-		-
	-		-
	ቀተልክሙኰ		ትቀትሉነ

አንትን	ቀተልክን	አንትን	ትቀትላ
	ቀተልክናሁ		ትቀትላሁ
	ቀተልክናሃ		ትቀትላሃ
	ቀተልክናነ		ትቀትላነ

ንሕነ	ቀተልነ	ንሕነ	ንቀትል
	ቀተለናሁ፣ ቀተልና		ንቀትሎ
	ቀተልናሃ		ንቀትላ
	ቀተልናከ		ንቅትለከ
	ቀተልናኪ		ንቀትለኪ
	ቀተለናሆሙ		ንቀትሎሙ
	ቀተልናሆን		ንቅትሎን
	ቀተልናከሙ		ንቅትለከሙ
	ቀተልናከን		ንቅትለከን

__አዕማድ /ምስሶዎች/__

አምስት አዕማድ የሚባሉት የሚከተሉት ናቸው፡ ፡

ሀ. ቀተለ /አድራጊ/ ገደለ

ለ. አቅትለ /አስደራጊ/ አጋደለ

ሐ. አስተቃተለ/አደራራጊ/ አገዳደል

መ. ተቀትለ /ተደራጊ/ ተገደለ

ሠ. ተቃተለ /ተደራራጊ/ ተገዳደለ

ከ መ እና ከ ሠ በስተቀር ሌሎቹ ገቢር /የሚሳቡ/ አናቅጽ ናቸው፡ ፡

የአዕማድ መለስተኛ ርባታ በአሥሩ መራሕያን፡ -

ውእቱ ቀተለ ይቀትል ይቅትል ይቅትል

www.debelo.org

አቅተለ	ያቀትል	ያቅትል	ያቅትል
አስተቃተለ	ያስተቃትል	ያስተቃትል	ያስተቃትል
ተቀትለ	ይትቀተል	ይትቀተል	ይትቀተል
ተቃተለ	ይትቃተል	ይትቃተል	ይትቃተል

ውእቶሙ	ቀተሉ	ይቅትሉ	ይቅትሉ	ይቅትሉ
	አቅተሉ	ያቀትሉ	ያቅትሉ	ያቅትሉ
	አስተቃተሉ	ያስተቃትሉ	ያስተቃትሉ	ያስተቃትሉ
	ተቀትሉ	ይትቀተሉ	ይትቀተሉ	ይትቀተሉ
	ተቃተሉ	ይትቃተሉ	ይትቃተሉ	ይትቃተሉ

ሌሎችንም መራሕያን በዚሁ መልክ አርባ፡ ፡

<u>የአዕማድ በዝ አንቀጽ</u>

ውእቱ ቀቲሎ/ገድሎ/፤ አቅቲሎ/አጋድሎ/፤ አስተቃቲሎ/አገዳድሎ/፤ ተቀቲሎ/ተገድሎ/ ፤ ተቃቲሎ/ተጋድሎ/

ይእቲ	ቀቲላ	አቅቲላ	አስተቃቲላ	ተቀቲላ	ተቃቲላ
አንተ	ቀቲለከ	አቅቲለከ	አስተቃቲለከ	ተቀቲለከ	ተቃቲለከ
አንቲ	ቀቲለኪ	አቅቲለኪ	አስተቃቲለኪ	ተቀቲለኪ	ተቃቲለኪ
አነ	ቀቲልየ	አቅቲልየ	አስተቃቲልየ	ተቀቲልየ	ተቃቲልየ
እሙንቱ	ቀቲሎሙ	አቅቲሎሙ	አስተቃቲሎሙ	ተቀቲሎሙ	ተቃቲሎሙ
እማንቱ	ቀቲሎን	አቅቲሎን	አስተቃቲሎን	ተቀቲሎን	ተቃቲሎን
አንትሙ	ቀቲለክሙ	አቅቲለክሙ	አስተቃቲለክሙ	ተቀቲለክሙ	ተቃቲለክሙ
አንትን	ቀቲለክን	አቅቲለክን	አስተቃቲለክን	ተቀቲለክን	ተቃቲለክን
ንሕነ	ቀቲለነ	አቅቲለነ	አስተቃቲለነ	ተቀቲለነ	ተቃቲለነ

የግስ አገባብ /አወራረድ/እንዴት እንደሚመስል በፊት ተመልክተናል፡ ፡ ለምሳሌ ያህል ደግሞ ከ5ቱ አእማድ አቅትለ የሚለውን እንይ

አቅተለ =አስገደለ /ቀዳማይ/

ያቀትል = ያስገድላል /ካልአይ/

www.debelo.org

ያቅትል = ያስገድል ዘንድ /ዘንድ አንቀፅ/

ያቅትል = ያስገድል /ትእዛዝ/

አቅታሊ = አስገዳይ /የሚያስገድል/

አቅታልያን = አስገዳዮች /የሚያስገድሉ

አቅታሊት = አስገዳዪ /የምታስገድል

አቅታልያት = አስገዳዮች /የሚያስገድሉ

አቅቲሎ =አስገድሎ

አቅቲላ = አስገድላ

"ይቤ" ---አለ

1. የዚህ ግስ አካሄድ ከሌሎች ግሶች አካሄድ ጥቂት ለየት ይላል፡፡ ልዩነቱም የቀዳማይ /የኃላፊ/ መልክ ሳይኖረው ትርጉሙ ኃላፊ መሆኑ ነው፡፡ ከስምንቱ የግስ አርእስት ጋር አለመመሳሰልነት ስላለው ነው፡፡ የሚጀምረውም በሳድስ ነው፤ "ይ" ይላል፡፡ የሚጨርሰውም በሐምስ ነው "ቤ" ይላል በአጠቃላይ "ይቤ" ሲል ካልአይ አንቀጽ ይመስላል፡፡

ይቤ እግዚአብሔር በኦሪት "አክብር አባከ ወእመከ"

/እግዚአብሔር በኦሪት "እናትና አባትህን አክብር" አለ/

ይቤ ክርስቶስ "ተፋቀሩ በበየናቲክሙ"

ትቤ ማርያም "ነድግ ሎሙ ኃጢአቶሙ"

ትቤ ብእሲተ እግዚኡ "ነዐ ስክብ ምስሌየ"

አንተ ትቤ "እወ፣ እወ፣ ወአነ እቤ "አኮ አኮ"

አንተ ትቤ ሖርኩ ኀበ ብሔርየ ወአነ እቤ "መጻእኩ እምብሔርየ"

አንቲ ትቤሊ "ነዐ ኀቤየ እስመአነ እምከ ዘወለድኩከ"

አንቲ ትቤ "ዘአንበበ ተአምርየ ይድኅን"

ውእቶሙ ይቤሉ "አንተ ኮንከ ረድኡ ሎቱ፣ ወንሕነሰ አርዳኢሁ ለሙሴ ንሕነ"

ውእቶን ይቤላ "ናሁ እመታቲነ አፍቀሩ አንስተ ካልእተ፣ ምንተ ይግበር ይእዜ"

አንትሙ ትቤሉ "ውሉደ አብርሃም ንሕነ" ወግብር ክመሰ እምእኩይ ውእቱ

አንንነ ትቤላ "ንሕነ ሰናያት ንሕነ" ወእምታቲክንሰ ይቤሉ "አንስቲነ /አንስቲያነ/ ሰናይት"

ንሕነ ንቤ "ንሕነ ኃያላን ወአጽራሪነ ይቤሉ" አኮ ኃያላን አንትሙ፡፡

www.debelo.org

ነጠላ	ብዙ
ውእቱ ይቤ = እሱ አለ	ውእቶሙ ይቤሉ = እነሱ አሉ
ይእቲ ትቤ = አለች	ውእቶን ይቤላ = አሉ
አንተ ትቤ = አልክ	አንትሙ ትቤሉ = አላችሁ
አንቲ ትቤ = አልሽ	አንትን ትቤላ = አላችሁ
አነ እቤ = አልኩ	ንሕነ ንቤ = አልነ

2. “ይቤ” ዝርዝር ሲጠቅስ

ውእቱ ይቤሎ “ተንሰእ” --- እሹ አለው “ተነሣ”

ይቤሎ እግዚእ ለእግዚእየ “ንበር በየማንየ” ጌታ ለጌታየ አለው “በቀኜ ተቀመጥ”

ነጠላ	ነጠላ	ብዙ	ብዙ
ውእቱ ይቤሎ	ለሱ/እሱ አለው	ይቤሎሙ	አላቸው
ይቤላ	አላት	ይቤሎን	አላቸው/ለሴት
ይቤለከ	አለህ	ይቤለከሙ	አላችሁ
ይቤለኪ	አለሽ	ይቤለክን	አላችሁ/ለሴት
ይቤለኒ	አለኝ	ይቤለነ	አለነ

ነጠላ	ነጠላ	ብዙ	ብዙ
ይእቲ ትቤሎ	እሱን/ለሱ አለችው	ትቤሎሙ	አለቻቸው
ትቤላ		ትቤሎን	አለቻቸው
ትቤለከ ለከ		ትቤለከሙ	አላቻችሁ
ትቤለኪ ለኪ		ትቤለክን	አለቻችሁ
ትቤለኒ ሊተ		ትቤለነ	አለችን

ነጠላ	ነጠላ	ብዙ	ብዙ
አንተ ትቤሎ	አልኻው	ትቤሎሙ	አልኻቸው
ትቤላ	አልኻት	ትቤሎን	አልኻቸው
ትቤለኒ	አልኸኝ	ትቤለነ	አልኸን

ነጠላ	ነጠላ	ብዙ	ብዙ
አንቲ ትቤሊዮ	አልሸው	ትቤሊዮሙ	አልሻቸው
ትቤሊያ	አልሻት	ትቤሊዮን	አልሻቸው

www.debelo.org

	ትቤልኒ	አልኺኝ	ትቤልነ	አለችን
አነ	እቤሎ	አልኹት	አቤሎሙ	አልኳቸው
	እቤላ	አልኳት	እቤሎን	አልኳቸው/ ለሴት/
	እቤለከ	አልኹህ	እቤለከሙ	አልኳችሁ
	እቤለኪ	አልኹሽ	እቤለክን	አልኳችሁ / ለሴት/
ውእቶሙ	ይቤልዎ	አሉት	ይቤልዎሙ	አሉዋቸው
	ይቤልዋ		ይቤልዎን	
	ይቤሉከ		ይቤሉከሙ	
	ይቤሉኪ		ይቤሎክን	
	ይቤሉኒ		ይቤሉነ	
ውእቶን	ይቤላሁ	አሉት	ይቤላሆሙ	አሉዋቸው
	ይቤላሃ		ይቤላሆን	
	ይቤላከ		ይቤላከሙ	
	ይቤላኪ		ይቤላክን	
	ይቤላኒ		ይቤላነ	
አንትሙ	ትቤልዎ	አላችሁት	ትቤልዎሙ	አላችኋቸው
	ትቤልዋ		ትቤልዎን	
	--		--	
	--		--	
	ትቤሉኒ		ትቤሉነ	
አንትን	ትቤላሁ	አላችሁት	ትቤላሆሙ	አላችኋቸው
	ትቤላሃ		ትቤላሆን	
	--		---	
	--		---	
	ትቤላኒ		ትቤላነ	
ንሕነ	ንቤሎ	አልነው	ንቤሎሙ	አልናቸው

www.debelo.org

ንቤላ	ንቤሎን
ንቤለከ	ንበለክሙ
ንቤለኪ	ንብለክን

<u>ምል ማድ</u>

<u>ወልጥ ኀበ ልሳነ አምሃራ</u>

ይቤላ ወልድ ለእሙ "አይቴ አቡየ"

ወይቤላ ክርስቶስ ለእሙ "ነዋ ወልድኪ ዮሐንስ" /ነዋ ---እነ ሆ፣ እነ ሆው/

ወይቤሎ ለውእቱኒ ነያ እምነ /ነያ - እነ ኋት/

ንቤላ ለድንግል "ሰአሊ ለነ ምሕረተ ኀበ ፍቁር ወልድኪ"

ወይቤሎ እግዚእ ኢየሱስ ለዘለምጽ "ንጻሕ እምለምጽከ"

ይቤሎሙ ለሐዋርቲሁ "ሑሩ ወመሀሩ ኩሎ አሕዛበ"

ወይቤሎሙ እግዚእ ኢየሱስ "አኮ ዘሞተ ዝ ሕፃን"

ወይቤላ ለወለት "ሃይማኖትኪ አሕየወተኪ" /ሃይማኖትሽ አዳነችሽ

ወለእመ መጽኡ ኀቤሁ እመንቱ ዕውራን ይቤሎሙ "በከመ ሃይማኖትክሙ ይኩን ለክሙ"

ወፈሪሣውያንሰ ይቤሉ "በኃይለ አጋንንት ያወጽእ አጋንንተ"

ወይቤሎሙ ለአርዳኢሁ "ኩኑ እንከ ጠቢባነ ከመ አርዌ ምድር ወየዋሃነ ከመ ርግብ"

ትቤለኒ እምየ "ተመየጥ ኀበ ቤትከ ወአንብብ መጻሕፍቲከ"

ትቤሎሙ ጥበብ ለውሉደ "ትልው አሰርየ" /አሰር፣ ኮቴ፣ ዱካ/

ወቆመ ኢየሱስ ቀድሜሆሙ ለመልአከ አሕዛብ፣ ወመልአከ አሕዛብ ይቤሎ /ለክርስቶስ/

"አንተኑ ንጉሦሙ ለአይሁድ" /መልአክ ---- ገዥ/

ወይቤሎ ኢየሱስ "አነተ ትቤ"

ወይቤሎሙ "ሑሩ ውስተ ኩሉ ዓለም ወስበኩ ወንጌለ ለኩሉ ፍጥረት"

<u>ነጠላ ግስ ዘርና ነባር (Dictionary)</u>

<u>የሀ ነጠላ ግስ</u>

ሎሀ	ጻፈ	ጸንሐ	ቆየ፣ አደበ፣ ሸመቀ
መርሐ	መራ	ጼሐ	ጠረገ
ሰርሐ	አቀናና፣ አከናወነ	ፈልሐ	ፈላ
ሰብሐ	አመሠገነ	ፈርሐ	ፈራ
ሰብሐ	ሰባ	ፈትሐ	ፈረደ
በዝሐ	በዛ		
በጽሐ	ደረሰ	ዘር ነባር	

www.debelo.org

ተግሀ	ተጋ	ናሁ	እነሆ /አሁን/
ተፈሥሀ	ደስ አለው	ኤሎሄ	ስመ አምላክ
ነስሀ	ተመለሰ	{ሀ	ኮከ
ነቅሐ	ነቃነዳ	ረብሕ	ረብ
ገቅሐ	ተነሣ፣ ተጋ	ተይሕ	ተይ
ነብሐ	ጮኸ	ርህሩህ	ርህሩህ
ነግሀ	ነጋ	በሊሕ	ስለት
ነጽሐ	ንጹሕ ሆነ	ብዙሕ	ብዙ
ኖኀ	ረዘመ	አፈ ጽባሕ	ንጋት /ወገግታ/
አምኀ	እጅ ነሳ	ወርሀ	ጨረቃ /ወር/
ከልሐ	ጮኸ	ኀህ	ንጋት /ብርሃን/
ለብሐ	አረደ	አንቆቀ{	ዕንቁላል
ኀሀ	ነጋ	አሆ	እሺ፣ በጀ፣ በጎ
ጠብሐ	አረደ፣ በለተ		
ጸርሐ	ጮኸ		
ጸብሐ	ጠለቀ	የለ ነጠላ ግሰ	
		ሐቀለ	ቀማ
ሐከለ	ጫነ		
ሐየለ	በረታ	ቀጸላ	ዘውድ፣ አክሊል
መገለ	መገለ	ተኩላ	ተኩላ አጣቂ ጸላት
ሰሐለ	ሳለ	ሃሌ	እምቅድመዓለም የነበረ
ሰቀለ	ሰቀለ	ሎግሌ	ከፍታ ሰማይ
ሰአለ	ለመነ	ቢረሌ	ብርሌ፣ ዕንቁ ማርያም
ሠዐለ	ሳለ፣ ፈጠረ	አሌ	ወዮ
ቀለ	ቀለለ	እገሌ	እገሌ፣ እከሌ
		ወይሌ	ልቅሶ
ቀተለ	ገደለ	መስእል	ለማኝ፣ አማጣኝ
ቁልቁለ	ዘቀዘቀ	መርጡል	ተራራ
በልበለ	አረጀ	መተንክል	ለማኝ፣ አማላጅ
በስለ	በሰለ	ማዕበል	የባሕር ሞገድ
ብህለ	አለ	ምስል	ጣኦት፣ ምስል
ተንስአ	ተነሳ	ምጽሔል	ሰሌዳ

www.debelo.org

ተልዐለ	ክፍክፍ አለ	ሰይል	አራስ ልጅ፣ ጩቅላ
ተስአለ	ተጠያየቁ	በቅል	በቅሎ
ተሣሃለ	ይቅር አለ	ብሂል	ማለት
ተቀጸለ	ተቀዳጀ	ዐቅል	አእምሮ
ተበቀለ	ቂም ያዘ	ኮል	እንኮይ፣ ሎሚ
ተከለ	ተከለ	ጸበል	ትቢያ
		ሀሎ	አለ
ተፈወለ	ቁንጥር አለ		
ነደለ	ነደለ፣ በሳ	<u>የመነጠሳ ግሰ</u>	
አለለ	አለሌ ሆነ	ሐለመ	አለመ
አንጦለለ	ጋረደ	ሐመ	ታመመ
ዔለ	ዞረ	ሐመመ	ተመቀኘ
ከለለ	ጋረደ	ሐተመ	አተመ
ከፈለ	ከፈለ	ሐከመ	ብልሀተኛ ሆነ
ክህለ	ቻለ	ለጎመ	ዘጋ
ወዐለ	ዋለ	ሠረመ	ረግረግ ሆነ
ገንጸለ	ገለበጠ	ሰዐመ	ሳመ
ጠለ	ለመለመ	ቀለመ	ጻፈ
ፀዐለ	ሰደበ፣ አከፋፋ	ቀሰመ	ሰቀመ
ፈተለ	ፈተለ	ቀደመ	ቀደመ
ፈደለ	ጻፈ	ቆመ	ቆመ
		ተሰየመ	ተሾመ
		ተሠጥመ	ዘገጠ፣ ሠጠመ
		ተርጎመ	ተረጎመ
ዘርና ነባር		ተቀየመ	ቂም ያዘ
ለ	በቁመ፣ ን	ተደመ	ተደነቀ
ለለ	እየ	ተጸመመ	አደናቀረ
መንገለ	ወደ፣ ዘንድ	ኖመ	ተኛ
ምስለ	ጋራ	አርመመ	ዝም አለ
በቀለ	ስለ፣ እንደ	ዐቀመ	ፈጸመ፣ ወሰነ፣ ደነገገ
ተከለ	ፈንታ፣ ያህል	ዐተመ	ተቆጣ
እንበለ	ያለ፣ አሉታ፣ ሰ	አነመ	ሰራ

www.debelo.org

እ ሳ　የ ፣ እ ለ ፣ እ ነ　　አ ደ መ　አ ማረ

ጠሊ　የ ፣ እ ለ ፣ እ ነ　　ከ ረ መ　ከ ረ መ

ጠን ቋ ሊ　ጠን ቋ ይ　　ደ ከ ተ መ　ደ ከ መ

ሰ ረ ገ ላ　ሰ ረ ገ ላ　　ደ ገ መ　ደ ገ መ

ገ ረ መ　ተ ፈ ራ፣ ረ ገ መ

ጠዐ መ　ቀ መ

ጥ ዕ መ　ጣፈ ጠ　　ዓ ሣ　ዓ ሣ

ጸ ል መ　ጠቆ ረ　　አ በ ሳ　በ ደ ል

ፈ ጸ መ　ጨረ ሰ　　እ ን ስ ሳ　እ ን ሰ ሳ

ፍ ሕ መ　ፋ መ　　ከ ኒ ሳ　ቤተ ክ ር ስ ቲ ያ ን

ዘ ር ና ነ ባ ር　　ሕዋ ስ　ብል ት ፣ መን ቀ ሳ ቀ ስ

ቅ ድ መ　ፊ ት ፣ ሳ　　ል ብ ስ　ል ብ ስ

አ መ　ጊ ዜ ፣ በ　　መል በ ስ　ል ብ ስ

ዐ ቅ መ　ያ ህ ል ፣ ስ ለ ል ክ　　ር ሑስ　የ ራ ስ

ነ ፋ ስ　ን ፋ ስ

ዘ ማ　ጋ ለ ሞታ　　ነ ፍ ስ　ነ ፍ ስ

ዕ ድ ሜ　ዕ ድ ሜ፣ ዘ መን　　ን ዑ ስ　ት ን ሽ

ጊ ሜ　ጉ ም　　ን ጉ ሥ　ን ጉ ሥ

ሐኪ ም　ወጌ ሳ ፣ ብል ኸተ ኛ

ሰ ላ ም　ሰ ላ ም፣ ፍ ቅ ር

ሰ ገ ም　ገ ብ ስ

ዓ ለ ም　ዓ ለ ም ሰ ው፣ ቀ ድ ሞ　　አ ት ሮ ን ስ　ወን በ ር ፣ መን በ ር

እ ም　እ ና ት　　አ ና ጉ ን ስ ጢስ　አ ን ባ ቢ፣ ዲ ያ ቆ ን

እ ም　ከ ፣ ኪ፣ ካ ፣ ክ ፣ በ ባ ፣ ይ　　አ ን ጢዲ ቶ ማር ጦስ　ፀ ረ ־ማር ያ ም

ዮ ም　ዛ ሬ　　አ ውኪ ያ ኖ ሰ　ውቅ ያ ኖ ሰ

ገ ዳ ም　ዱር ፣ ገ ዳ ም

ጌ ሠመ　ነ ገ　　ዋ ኖ ስ　ዋ ል ያ

ጾ ም　ጾ ም　　ሶ　ጨዋ ታ

የ ሰ ነ ጠላ ግ ስ　　የ ረ ነ ጠላ ግ ስ

ሐረ ሰ　አ ረ ሰ　　ሐብ ረ　ተ ባ በ ረ

ሐየ ሰ　ተ ሻ ለ　　ሐደ ረ　አ ደ ረ

ሔሰ　ነ ቀ ፈ　　ሐፀ ረ　አ ጭር ሆ ነ

www.debelo.org

ለ ቀ ሰ	አ ለ ቀ ሰ	ሐፍ ረ	አ ፈ ረ
ለ ክ ሰ	ተ ማማለ	ሖ ረ	ሄ ደ
ሎሰ	በ ሳ	መሀ ረ	አ ስ ተ ማረ
ተ በ አ ሰ	ተ ጣለ	መሐ ረ	ይ ቅ ር አ ለ
ተ ዐ ገ ሠ	ቻለ ፣ ታ ገ ሰ	መተ ረ	ቆ ረ ጠ
ተ ፋ ለ ሰ	ተ ለ ያ የ	መከ ረ	ፈ ተ ነ
ነ ግ ሠ	ነ ገ ሠ	መዝ በ ረ	አ ፈ ረ ሰ
አ ውሐሰ	አ ዋ ሰ	ምህ ረ	አ ስ ተ ማረ
አ ፍ ረ ስ	አ ፈ ረ ሰ	ሠ ምረ	ወ ደ ደ
ዔለ	ታ ገ ሠ	ሰ ዐ ረ	ሻ ረ
ወ ረ ሰ	ወ ረ ሰ	ሣ ረ ረ	መሠ ረ ተ ፣ ተ ከ ለ
የ ብ ስ	ደ ረ ሰ	ቀ መረ	ቆ ጠረ ፣ ቆ ረ ጠ
ደ ቀ ስ	ተ ኛ	ቀ በ ረ	ቀ በ ረ
ገ ሠሠ	ዳ ሰ ሰ ፣ ነ ካ	በ ር በ ረ	ዘ ረ ፈ
ጌ ሠ	ገ ሠገ ሠ፣ ሄ ደ	ተ ሠ ወ ረ	ተ ሸ ሸ ገ
ጠቀ ሰ	ጠቀ ሰ	ተ ፃ መረ	አ ን ድ ሆ ነ
ጠብሰ	ጠበ ሰ	ተ ፃ ረ ረ	ተ ጣላ
ፈ ለ ሰ	ተ ሰ ደ ደ	ነ በ ረ	ተ ቀ መጠ
ፈ ወ ሰ	አ ዳ ነ	ነ ገ ረ	ነ ገ ረ
አ ሠ ረ	አ ሠ ረ	አ መረ	አ መለ ከ ተ
አ ስ ተ ሀ ቀ ረ	አ ቃለ ለ	አ መዝ በ ረ	ዘ ረ ፈ ፣ አ ፈ ረ ሰ
አ ቁ ረ ረ	አ በ ረ ደ	ደ ብ ር	ተ ራ ራ
አ ን ጎ ር ጎ ረ	አ ነ ጎ ራ ጎ ረ	ገ ብ ር	ባ ሪ ያ
አ እ መረ	አ ወ ቀ	ገ ጸ ባ ሕ ር	ምዕ ራ ብ
አ ውተ ረ	አ ዘ ወ ተ ረ	ግ ብ ር	ሥራ
አ ግ መረ	ቻለ	ኅ መር	ቁ ና
አ ግ ረ ረ	ገ ዛ	ኅ ር	ኅ ረ ቤ ት ፣ ጓ ሮ
ዖ ረ	ታ ወ ረ	ፀ ር	ጸ ላ ት
ከ ተ ረ	ከ ተ ረ ፣ ከ ለ ለ	ፀ ብ ር	ጭቃ
ዘ መረ	አ መሰ ገ ነ	ጸ ጉ ር	ጠጉ ር
ገ ብረ	ፈ ጠረ	ዖ ር	ሸ ክ ም
		ከ በ ሮ	ከ በ ሮ ፣ መሶ ብ

ኀፈረ	አጨ
ፈከረ	ተረጎመ
ዘርና ነባር	
ውእተ አሚረ	የዚያን ጊዜ
ድኅረ	ኋላ፣ ወደኋላ
ሐዳሪ	ቤተ ሰብእ
መከራ	መከራ
ደብተራ	ድንኳን
ፍሬ	ፍሬ፣ ልጅ
ፍካሬ	ትርጓሚ
ሐመር	መርከብ
ሐመር	ቤተክርስቲያን
ሀገር	አገር፣ መንደር፣ ከተማ
ህብር	ዓይነት ፣ መልክ
መምህር	መምህር
መስመር	ማገልገል፣ መወደድ
መስተገብር	ገበሬ፣ ጣሪ፣ ተኮርኳሪ
መሪር	መራራ
መቃብር	መቃብር
መነጽር	መመልከቻ፣ መነጽር
መንበር	መቀመጫ፣ ወንበር
መንክር	ድንቅ
ማኅበር	ማኅበር፣ አንድነት
ማእሰር	ማሠሪያ
ማእረር	መከር
ምሳር	ምሳር፣ መሰንጠቂያ
ሞገር	ማሳረጊያ
ጽፍር	ጥፍር
ቀመር	ቁጥር
ቄደር	የንስሐ ጥምቀት
ንስር	አሞራ

<u>የቀ ነጠላ ግስ</u>

ሐልቀ	አለቀ
ኈለቀ	ቆጠረ
ልህቀ	አደገ፣ አረጀ
ሞቀ	ሞቀ
ሠረቀ	ወጣ፣ ተወለደ
ረፈቀ	ተቀመጠ
ረሐቀ	ራቀ
ተሳለቀ	ተዘባበተ
ተዐርቀ	ራቁት ሆነ
ነደቀ	ሠራ
ዐረቀ	ታረዘ፣ ተራበ
አድለቅለቀ	አናወጠ
እጥመቀ	አጠመቀ
ዖቀ	አወቀ፣ ጠበቀ
ወረቀ	አክትፍ አለ
ወድቀ	ወደቀ
ደመቀ	ቀጠነ
ደቀ	ልጅ ሆነ
ደቀቀ	ከሳ
ዘርና ነባር	
ሕቀ	ጥቂት
ጥቀ	እጅግ ስንኳ
ሐይቅ	ዳር
ሊቅ	ሊቅ፤ መምህር
ምሥራቅ	መውጫ
ይስሐቅ	ሳቅ፣ ደስታ፣ /ዕብ/
ደቂቅ	ልጆች፣ አሽከሮች

www.debelo.org

ንጥር	ብልጭታ	ጸሪቅ	ዳቦ፣ ቆሎ፣ ቁራሽ
አውታር	አውታር፣ የበገና ጅማት	ጻድቅ	ጻድቅ፣ እውነተኛ
አየር	አየር፣ ሰማይ	ጽልመት	ድቅድቅ ጨለማ
ከንፈር	ከንፈር፣ ዳር	መሰንቆ	መሰንቆ፣ በገና

የበ ነጠላ ግስ

ሰአበ	ተከተለ	መረበ	አጠመደ
ሰከበ	ተኛ	መገበ	መገበ
ሴበ	ሸበተ	ሰለበ	ገፈፈ
ረከበ	አገኘ	አመተ	ከነዳ
ርህበ	ሰፌ ሆነ	አቤተ	አሳደረ
ቀጸበ	ጠቀሰ	ጸልመ	ጨለመ
ተሐዘበ	ተጠራጠረ	ፈተተ	ቆረሰ
ተመክዓበ	ተራበ	ፈየተ	ቀማ
ተጠበ	ተጠበበ		
አሰበ	ደመወዝን ሰጠ	ዘርና ነባር	
አስተራከበ	አገናኘ	ዕሤተ	ስለ፣ ዋጓጓ
ዓረበ	ገባ	ዛተ	ይህችን
ዐቀበ	ጠሰቀ	ይእተ	ያችን
አተበ	ባረከ፣ አተመ	ግብተ	ድንገት
አንበበ	አነበበ	ጽላሎተ	እንደ
ከበበ	ሾመ	ባሕቱ	ነገር ግን፣ እንጂ
ነብነበ	አሰረገ	ቦቱ	በርሱ
ጠበ	ጠበበ	እሎንቱ	እሊህ፣ አሊኸው
		እስፍንቱ	ስንቴ
		ከንቱ	ብላሽ
ዘርና ነባር		ሣኒታ	ነገ፣ ማግስት
ሀበ	ወደ፣ በ	እጓለ ማውታ	አባት፣ እናት፣ ዘመድ
ሀበ ሀበ	እየ	ፆታ	ወገን
በ	በ	አይቴ	ወዴት
በበ	በየ	ሐሜት	ሐሜት
ዲበ	ላይ፣ በላይ	ሀብት	ስጦታ፣ ሀብት

www.debelo.org

አባ	አባ	ሐዋርያት	መልእክተኞች፣ ሐያጆች
ሕዝብ	ሕዝብ፣ ወገን	ሐውልት	ትክል ደንጊያ
መሶብ	መሶብ፣ አገልግል	ሐይመት	ድንኳን
መዝገብ	ሣጥን	ኀጢአት	ሀጢአት
ማዕቀብ	ዘበኛ፣ ጠባቂ	ሃይማኖት	ሃይማኖት
ማዕተብ	ምልክት	ሌሊት	ሌት
ምኩራብ	ቤተ መቅደስ	መሐዛት	ጎልማሶች
		መሠረት	ስር
ዐረብ	ምዕራብ		
አብ	አባት	መራሕብት	ሽንኳ
ከልብ	ውሻ	መበለት	ባልቴት፣ እመበለት
ግብ	ጉድጓድ	መንሱት	ከፉ ፈተና
ጠቢብ	ብልህ	መንግስት	መንግስት
ቦ	እለ	መንጦላዕት	መጋረጃ
ገቦ	ጎን አጠገብ	መዐልት	ቀን
		መክሊት	አስር፣ እልፍ፣ ነጥር
<u>የተነጠላ ግስ</u>		መክፈልት	እድል፣ ፈንታ፣ ክፍያ
ሐተተ	መረመረ	መዋግደ እሳት	የእሳት ወለፈን
ሞተ	ሞተ	መድሀኒት	መድሀኒት
ሰንበተ	አረፈ፣ አከበረ	መጽሔት	መስተዋት፣ አምሳል
ቤተ	አደረ	ሙዳየ ምጽዋት	ሣጥን
ተሠይመ	ሠለጠነ	ማኅሌት	ዘፈን፣ ዝማሬ
ተትሕተ	ዝቅ ዝቅ አለ	ሜላት	ነጭ ሐር፣ ግምጃ
ምንት	ምን፣ ምንድር	ምሴት	ማታ፣ ምሽት
ሞት	ሞት	ምት	ባል
ሰብአ ቤት	ቤተሰዎች	ማሰነ	ጠፋ
ሢመት	ሹመት	ስዕነ	አጣ
ስእለት	ልመና	ሰወነ	አሰገገ
ስእርት	ራስ፣ ፀጉር	ረበነ	አሥተማረ
ቅናት	መታጠቂያ	ተነ	ወጣ፣ ተበተነ
በዓት	ዋሻ	ተክህነ	አገለገለ
ቤት	ቤት፣ ማደሪያ		

www.debelo.org

ብፅዓት	ስለት		
ተምኔት	ምኞት	ተጽዕነ	ተጫነ፣ በስብት ወጣ
ተናብልት	መልእክተኞች	አምነ	አመነ
ታቦት	መርከብ፣ ማደሪያ	አድነነ	አዘነበለ
ትልሒት/ተውኔት	ጨዋታ	አፍጠነ	አፍጠነ
ትምክሕት	ትምክሕት	ከደነ	ከደነ፣ አለበሠ
ትንቢት/ትንብያት	ትንቢት	ከፈነ	ሸፈነ
ተእምርት	ምልክት	ኮነ	ሆነ
ትዕቢት	ኩራት	ኮነነ	ፈረደ፣ ገዛ
ትዕውርት	ቸልታ	ወጠነ	ጀመረ
		ዘገበ	አፈሠ
ትካት	ድሮ ቀድሞ	ዘፈነ	ዘፈነ
ትውፊት	መውረስ፣ መቀበል	ዴገነ	ተከተለ
ነደቅት	አናጾች	ድኀነ	ዳነ
አስማት	ስሞች	<u>ዘርና ነባር</u>	
አስራት	ካስር አንድ ግብር	መኑ	ማነው
ዐረፍት	ግድግዳ፣ ቅጥር	በኑ	አለን፣ በዉ
አራዊት	አራዊት	ኑ	ቃለ አጋኖ
አርቡት	ቀንበር	አኮኑ	አይደለምን፣ ና
አዕይንት	ዓይኖች	ብርኒ	ድመት
አያት	እኩያት፣ አምሳያ	ጽርኒ	አይጥ
እኅት	እኅት	ሕሊና	አሣብ
ዕለት	ቀን	ሕርትምና	ጉሥቁልና
እመምኔት	የገዳም እናት	ሆሣዕና	ድኅነት፣ መዳኃኒት
እመሔውት	አያት	መና	መና፣ ሞን፣ መፍቀድ
ገራህት	እርሻ፣ አዝመራ	መዲና	ከተማ
ገነት	ገነት፣ አታክልት	ሰኮና	ተረከዝ፣ ጥፍር፣ ሰኮና
ጥንት	ጥንት መጀመሪያ	ቃና	የዜማ ድምጽ ሥልት
ጸላእት	ጸላቶች	ዜና	ወሬ
ጸሎት	ጸሎት፣ ልመና	ደመና	ደመና
ፍርሃት	መፍራት	ዳኅና	ድኅነት
ፍኖት	መንገድ	ጌና	ባዕለ ልደት

www.debelo.org

ጼና ሸታ

ጽሙና ጸጥታ፣ እርጋታ፣ ዝግታ

<u>የነ ነጠላ ግስ</u>

ሐበነ	ጠመጠመ	ቅኔ	ግዛት፣ መግዛት፣ ቅኔ
ሐፀነ	አሳደገ	ኲነኔ	ፍርድ፣ ኩነኔ
መነነ	ናቀ	ሔዋን	የህያዋን እናት
መከነ	መከነ፣ ባዶ ሆነ	ሕፃን	ህፃን፣ ትንሽ ልጅ
መጠነ	ለካ	አስምአ	አሠማ
መካን	መካን	አሥተበቊአ	ለመነ፣ ማለደ
ማዕዘን	ማዘን	አወሥአ	መለሠ፣ ተናገረ
ምኑን	የተናቀ፣ የተጠላ	አይድዐ	ነገረ
ምእመን	የታመነ	ከልአ	ከለከለ/ከረ
ምእመናን	ምእመናን፣ የታመኑ	ከልአ	ሁለት አደረገ
ምዕዳን	ምክር	ከርዐ	መታ
በድን	በድን፣ እሬሣ	ወቅዐ	ወቃ፣ መታ
ብርሃን	ብርሃን	ወጽአ	ወጣ
አማን	እውነት	ዘርአ	ዘራ
አሚን	ማመን	ዘንግዐ	ዘነጋ
እመን	የታመነ	ደፍአ	ደፋ
ዕብን	ደንጊያ	ገብአ	ወደቀ፣ ተጣለ
ዕዝን	ጆሮ	ኅሥዐ	ገሣ፣ ተናገረ
ኪን	ጥበብ፣ ብልሃት	ጠብአ	ጨከነ
ኪዳን	የአንድነት መሐላ	ጸልአ	ጠላ
ካህን	አገልጋይ	ጸብአ	ተጣላ
ወይን	ወይን	ጸውዐ	ጠራ
ዘመን	ዘመን፣ ዕድሜ	ጸፍአ	በጥፊ መታ
ይምን	ቀኝ	<u>ዘርና ነባር</u>	
ጋኔን	ውድቅ፣ የተገፈፈ	ሞርአ	መታጠቂያ
ግዮን	ዐባይ /ወንዝ/	ነአ	ና
ጠቢባን	ብልኸኞች፣ ጠንቋዩች	ቊልዔ	ወዳጅ፣ ልጅ
ፀወን	አምባ መጠጊያ	መልከዕ	መልክ
ጽዮን	የዳዊት አምባ	መርፍዕ	መርፌ

www.debelo.org

የ አ ነ ጠሳ ግ ሥ

ኃ ጥ አ	አ ጣ	ሰ ብእ	ሰ ው
ሰ ምዐ	ሰ ማ	ረ ድእ	ል ጅ፣ ደ ቀ መዝ መር
መር አ	ተ ዳ ረ	ቋ ዕ	ቁ ራ
መጽ አ	መጣ	ብ ኊ ዕ	ብ ሆ
ሞአ	አ ሸ ነ ፈ	ብ ፁ ዕ	ም ሥጉ ን
ሰ ምአ	ሰ ማ	አ ን ብ ዕ	እ ን ባ
ሰ ምዐ	መሠ ከ ረ	እ ግ ዚ እ	ጌ ታ አ ምላ ክ
ሠ ር ዐ	ሠ ራ	ከ ር ካ ዕ	ሎሚ፣ ገ ውዝ
ሦ ዐ	አ ረ ደ፣ ሠ ዋ	ጻ ዕ	ውጣ
ረ ግ ዐ	ረ ጋ	ጽ ል እ	ጸ ብ
በ ል ዐ	በ ላ	ጽ ሩ ዕ	ሥራ ፈ ት፣ መ ያ ቢ ሥ
በ ጽ አ	ተ ሳ ለ	እ ግ ዚ ኦ	አ ቤ ቱ
ቦ አ	ገ ባ	እ ግ ዚ ኦ	ሥመ አ ምላ ክ
ተ ምዐ	ተ ቆ ጣ	ኦ	ቃለ አ ክ ብሮ
ተ ን ሥአ	ተ ነ ሣ	ኦ	ቃለ አ ጋ ኖ
ተ ጋ ብአ	ተ ከ ማቸ	ኦ	ቃለ ምፀ ት
ተ ጣግ ሀ	ተ ጣበ ቀ	ኦ	ቃለ አ ሥተ ዋ ር ዶ
ነ ቅ ዐ	መነ ጨ፣ ወ ጣ	ኦ	ቃለ አ ሥተ ሐ ት ሮ
ነ ድ አ	ነ ዳ	ኦ	ሆ ይ

www.debelo.org